БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 96 (11082) | 1966 оной апрелиин 21, четверг | Сэн 2 мүнгэн

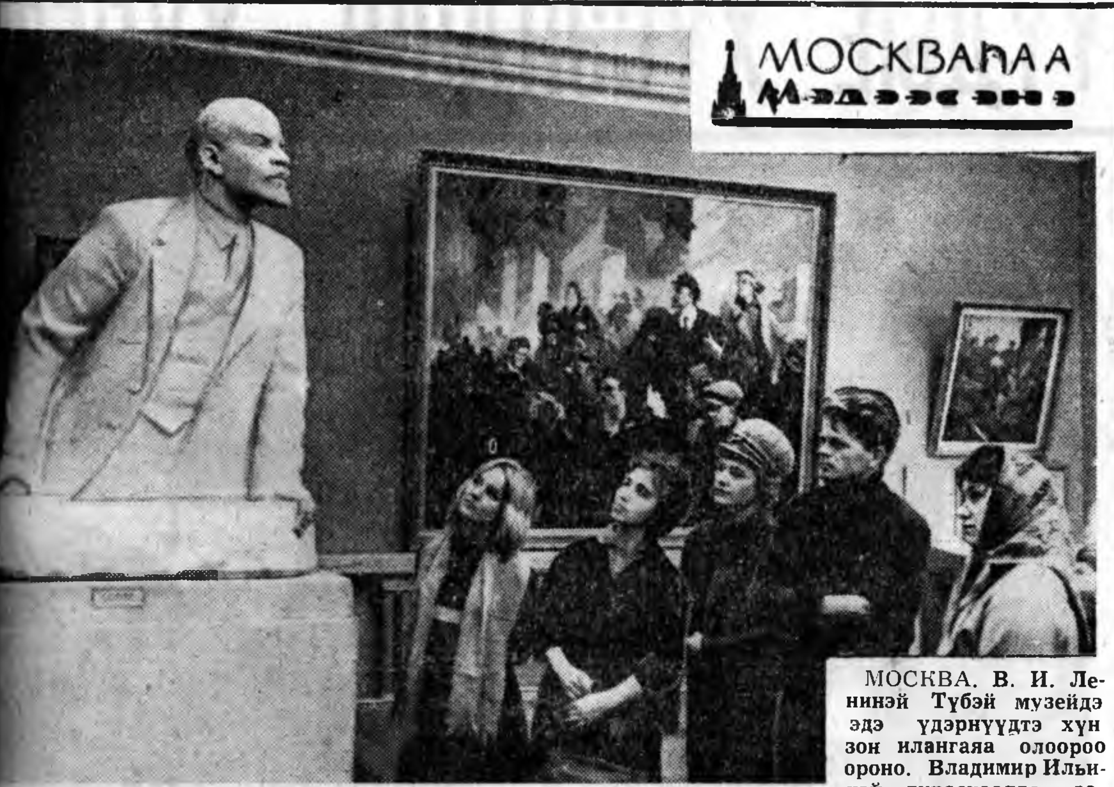

МОСКВА. В. И. Ленинэй Түбэй музейдэ эдэ үдэрнүүдтэ хүн зон илангаяа олooроо ороно. Владимир Ильичэй дурасхаалда зорюулагдаһан үдэрэй урда тээ эндэ орожо харахые москвагайхид, ниислэлдэ ерэһэн айлшад эрмэлзэнэ. Зураг дээрэ: «Октябриин революци» гэжэ зал соо В. И. Ленинэй скульптурые (авторынь А. Посядо) хүнүүд хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЛЕНИНИЗМЫН СУРТАЛ ҺУРГААЛАЙ АГУУЕХЭ БАЯЛИГ

В. И. Ленинэй зохёолнуудай түгэс суглуулбарииe хэблэн гаргажа дүүргэлгэдэ зорюулагдаһан научна сесси

В. И. Ленинэй зохёолнуудай ...лами түгэс суглуулбари хадаа ...ленинизмын суртал һургаалай ...гайхамшаг ехэ баялиг мүн. Энэнь ...ри ехэ маяк шэнгеэр амгалан ...байдалай, демократиин, социализ...мын түлөө тэмсэлэй замые комму...нистнуудта, бүхы ажалшадта гэ...рэлтүүлэн заана. В. И. Ленинэй ...зохёолнуудай түгэс суглуулбари ...манай партиин, дэлхэйн бүхы ...коммунис, хүдэлмэришэнэй, на...ционально-сүлөөрэлгын хүдэлөө...нэй ажабайдалдахи онсо гайхам...шаг ушар болоно.

...Ленинэй зохёолнуудые хэблэжэ ...дүүргэлгэдэ зорюулагдаһан науч...на сесси апрелиин 18-да Москва...да болоо. Энээниие КПСС-эй ЦК-...гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт, Ниитын эрдэм ...ухаанай академи, Партиин дээдэ ...һургуули зарлаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ...марксизм-ленинизмын институдай ...директор, академик **П. Н. Поспелов** «Ленинизм—КПСС-эй поли...тикын научна үндэһэ һуури» гэ...жэ элидхэл хэбэ.

— Ленинэй бүхы гол гол зохёолнуудынь мүнөө түгэс суглуулбари болгогдожо ниитэлэгдээ. Энэнь партиин Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро бэлдэгдэһэн байна. Совет эрдэм ухаае хүгжөөлгэдэ, манай кадрнуудай теоретическэ һуралсалда, ажал хэрэгтэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин өөрынгөө түүхын бүхы шатануудта Ленинэй литературна үг баялигые суглуулха, хэблэхэ, тараан дэлгэрүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэһэн байха юм. 1920 оноһоо мүнөө хүрэтэрхи үе соо В. И. Ленинэй зохёолнуудай суглуулбари 5 дахин хэблэгдээ, Ленинэй зохёолнуудай 36 согсолбори барлагдаа. Тэрээнһээ гадна, Ленинэй документнүүд, материалнууд газетэ болон журналнуудта саг үргэлжэ тунхаглагдадаг, теориин, политикын ба соёл гэгээрэлэй шухала асуудалнуудаар Ленинэй зохёолнуудай согсолборинууд үе үе хэблэгдэн гарадаг байна.

ЮНЕСКО-гэй мэдээнэй ёһоор, В. И. Ленинэй зохёолнууд оршуулагдаһан тоогойнгоо талаар дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Эдэнь дэлхэйн арадуудай 110 гаран хэлэн дээрэ хэблэгдэнхэй. Совет засагай жэлнүүдтэ манай орон дотор Ленинэй зохёолнууд бүхы дээрээ 327.475 мянган хэһэгээр хэблэгдээ.

Совет обществын хүтэлбэрилхы, залан толгойлогшо хүсэн болоһон Коммунис партиин революционно теориин удха шанарай, үүргын улам ехэ болохотой хамта, ленинизмын һургаалые гүнзэгыгөөр шудалха ябадал имагта шухала удха шанартай болоо. Коммунис байгуулалтын хэрэг ехэшье, багашье зорилгонуудые үнэхөөрөө эрдэм ухаанай заабариин ёһоор шиидхэхэ эрилтэ табина,— гэжэ П. Н. Поспелов онсолон тэмдэглэбэ.

Удаа тээнь түүхын эрдэмэй доктор **Г. Д. Обичкин** «КПСС-эй түүхые шэнжэлэн зохёолгодо Ленинэй шэнэ декументнүүдэй удха шанар» гэһэн элидхэл хээ.

Тэрэшэлэн «Социалис экономикые хүтэлбэрилхэ ленинскэ гол ёһонууд», «В. И. Ленин уласхоорондын хүдэлмэришэнэй, коммунис хүдэлөөн тухай», «В. И. Ленин, Совет гүрэнэй гадаадын политика» гэһэн асуудалнуудаар түүхын эрдэмэй доктор **А. П. Ляпин**, түүхын эрдэмэй кандидат **Б. С. Попов**, профессор **И. Ф. Ивашин** гэгшэдэй элидхэлнүүд соносхогдоо.

В. И. Ленинэй зохёолнуудай түгэс суглуулбарииe хэблэн гаргахаар бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанай түлөө Хүндэлэлэй грамотанууд КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай олохон хүдэлмэрилэгшэдтэ барюулагдаба.

Совет-сириин хэлсээнүүд

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин апрелиин 19-дэ Кремль соо Сириин Араб Республикын Премьер-Министр Юсеф Зуэйнтэй уул...за, хөөрэлдөөнүүдые хэбэ.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ Совет ...һаа СССР-эй Министрнүүдэй ...Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо ...Н. Новиков, СССР-эй Гадаа...дын хэрэгүүдэй министр А. А. ...Громыко, СССР-эй Транспортна ...барилгын министр Е. Ф. Кожев...ников, СССР-эй Энергетикын ба ...электрификациин министр П. С. ...Непорожний, Гадаадын худалдаа...наймаанай министр Н. С. Патоли...чев, Гадаадын экономическа ха...рилсаа холбооной талаар СССР-...эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэ...нэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. ...Скачков, СССР-эй Гадаадын хэрэ...гүүдэй министрэй орлогшо В. С. ...Семенов, Советскэ Союзһаа Сириин Араб Республикада байдаг элшэн сайд А. А. Барковский, СССР-эй МИД-эй Дүтын Зүүн зүгэй оронуудай таһагые даагша А. Д. Шиборин гэгшэд хабаадаа.

Сириин талаһаа эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ Премьер-Министрэй орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Ибрагим Махус, Информациин, соёлой ба национальна хараа шэглэл тодорхойлдог министр Джамиль Шейя, Обороной министр дивизионно генерал Хафез Асад, Экономикын министр Ахмед Мурад, Сириин Араб Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Салах Эл-Дин Тарази гэгшэд хабаадаа.

Үнэн сэхэ, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр талые һонирхуулдаг, совет-сириин харилсаае хүгжөөлгын асуудалнууд, уласхоорондын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

(ТАСС).

СЭВ-эй Гүйсэдкомдо

Экономикын, эрдэм болон техникын талаар харилсаа холбооной хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй Гүйсэдхэхэ комитедэй 22-дохи заседани апрелиин 19-дэ Москвада нээгдээ.

Польшын Арадай Республикын түлөөлэгшэ, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Ярошевич Гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниие хүтэлбэрилөө.

(ТАСС).

Неделидээ хоёр үдэр амардаг болохо асуудал зүбшэн хэлсэгдээ

Хоёр үдэр амардаг табан хо...ной хүдэлмэриин неделидэ ...предприятинуудай, эмхи зургаа...нуудай, эмхинүүдэй хүдэлмэри...шэд болон алба хаагшадые оруул...ха ябадалтай холбоотой асуудал...нууд экономическа асуудалнуу...д шиидхэдэг ВЦСПС-эй комис...сиин заседани дээрэ зүбшэн хэл...сэгдээ.

...Орон доторхи промышленнос...тын элдэб һалбаринуудта хабаа...тай 500 гаран предприятинууд ...энэ гуримда оронхой байна.

...Табан үдэрэй хүдэлмэриин не...делидэ оролго социальна ехэ удха шанартай байха болоно гэжэ ...зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд он...солон тэмдэглээ.

...Энэ шухала хэмжээ бэелүүл...хэдэ предприятинуудта туһалха, ажалшадта, гүрэндэ бүри ехэ ашагтай туһатай болгохын тула, предприятинууд, эмхи зургаануудые шэнэ гуримда оруулха хэмжээнүүд тухай һанамжа дурадхалнуудые эртээнһээ тодорхойлон бэлдэхэ шухала гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ. Гол ба хамһабариин цехүүдэй, участогуудай халаанай таарамжатай зохид график табиха тон шухала байна. Даб дээрэхи гол гурим ВЦСПС-эй комиссиин үзэмжэдэ табигдаа. Ажал шэнжэлдэг институдай һанамжын ёһоор, табан үдэрэй гэхэ гү, али 41 часай хүдэлмэриин неделиин үедэ ажалшадай хүдэлмэрилхэ графигуудые тодорхойлхо үедөө эдэ гуримуудые хүтэлбэри болгохо шухала гэнэ.

(ТАСС).

Совет искусствын омогорхол

Элитэ, мэдээжэ совет композитор С. С. Прокопьевой 75 наһанай ойдо зорюулагдаһан вечер Композиторнуудай бүхэсоюзна байшан соо болобо.

Совет хүгжэмэй культурын түүхэдэхи энэ гайхамшаг үдэрые бүхы дэлхэй дээрэ тэмдэглэн һайндэрлэжэ байна. Ушар юуб гэхэдэ, С. Прокопьевой зохёолнууд бүхы хүн түрэлтэнэй соёл культурын шухала хубинь болоно гэжэ композитор Д. Шостакович хэлэбэ.

(ТАСС).

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ХЭХЭ РСФСР-эй ҺУНГУУЛИИН КОМИССИИН ЗАСЕДАНИ

...СКВА, апрелиин 19. (ТАСС-ай корр.) СССР-эй ...Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгахэ РСФСР-эй һунгуулиин комиссиин түрүүшын ...заседани мүнөөдэр болобо.

...СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведые һун...гаха һунгалтын зарлагдаһантай дашарамдуулан Рос...сиин Федераци дотор хэгдэһэн хүдэлмэри тухайда ...РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь ...Орловой мэдээсэл комиссиин заседани дээрэ со...носхогдоо.

...Энэ асуудалаар баталан абаһан тогтоол дотор иигэ...жэ тэмдэглэгдэнэ: һунгалтада бэлэдхэлэй талаар хараа...лһан бүхы хэмжээ ябуулганууд хаһа саг соогоо, ...СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта тухай Дүримтэй» ...зохилдуулагдан бэелүүлэгдэжэ байна.

...РСФСР-эй территори дээрэ Союзай Соведые һунгаха ...һунгуулиин 423 округ, Национальностьнуудай Соведые һунгаха һунгуулиин 243 округ бии болгогдоо. Һунгуулиин бүхы окружной комиссинуудта, тэрэшэлэн автономито республикануудай, автономито областьнуудай, национальна округуудай һунгуулиин комиссинуудта орохо түлөөлэгшэд һунгалта тухай Дүримтэй хүсэд зохилдуулагдан, ажалшадай коллективүүдээр, ниитын эмхинүүдээр дэбжүүлэгдэһэн ба баталагдаһан байна. Эдэ комиссинуудые баталһан указууд, шиидхэбэринүүд нютагай хэблэлдэ тунхаглагданхай.

Һунгуулиин комиссиин хүдэлмэриин түсэб заседани дээрэ баталагдаа. Тэрэшэлэн һунгуулиин комиссиин байха газар, техническэ хангагдаса тухай, һунгалтада бэлэдхэлэй хэр зэргээр ябажа байһантайнь танилсахын тула комиссиин гэшүүдэй хүдөө гаралга тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

(ТАСС).

1966 АПРЕЛИИН 5 — САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА ҺАРА — 1966 МАЙН 5

ШЭБХЭ ЕХЭЭР ГАРГАНА

Хориин аймагай Хүрбын совхозой партком өөрынгөө заседани дээрэ мартын һүүл багаар шэбхэ гаргалтын ямараар ябажа байһые хараа. Совхозой отделени бүхэндэ сабшалан һайжаруулха һарын туршада 1000—1500 тонно шэбхэ гаргахыень уялгалһан байха юм.

Мүнөө үедэ 3000 тонно наг шэбхэ поли болон сабшалан дээрэ гаргагданхай. Тиихэдэ 70 га газар дээрэ үтэг хэгдэжэ, 250 га сабшалангай газар һайрамай уһаар уһалагдаа.

Совхоз дотор 3 луговодуудай, 1 механизированнэ звено, 5 трактор, 6 мори тэргэ наг шэбхэ гаргалгада табигданхай.

Тиихэдэ совхозой алба хаагшад, МТМ-гэй хүдэлмэришэд воскреснигүүдые үнгэргэжэ, наг шэбхэ гаргалгада хабаадана. Һаяхан совхозой управлениин, МТМ-гэй хүдэлмэришэд Хужартада байдаг хонишон Будаевай отарын хашаа сэбэрлээд, 27 автомашина наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаа.

К. ЖАЛСАРАЕВ.

ХЭБТЭҺЭН ХҮИ ХЭЭЛИ АЛДАХА

Газар эдлүүреэр, хүн зоноороо багашаг гэжэ тоотойшье һаа, шэнээр эмхидхэгдэһэн Оёорой совхоз адуу малаар баян, илангаяа эбэртэ бодо мал олонтой юм. Совхоз мүнөө 5 мянга гаран эбэртэ бодо малтай, 23 мянга гаран хонитой. Манай эндэхи ута үбэл, хабарай хагсуу сагта эды олон малые һэтэ тэжээжэ гарахын тулада ехэ үбһэ тэжээл хэрэгтэй бэзэ? Теэд совхоз сабшалан, бэлшээриин газарнуудаар тоншье тулюур. Хамта дээрээ 1600 гектар сабшалантай. Тэрэ саанаа зун малаа бэлшээхэ газаргүйбди гээд сабшалангуудайнгаа гурбанай нэгэ хубиие... бэлшээри болгожорхидог зантай. Тиихэлээрээ оройдоол мянгаад гектар сабшалан үлэнэ. Энээн дээрэһээ гектарай арбаад центнер үбһэ абахада дээрэ дурдагдаһан малда миил «һахалаа хүдэлгэхэ» үбһэн хүртэхэ жэшээтэй. Хэдэн зуун модоной холо ондоо нютагуудта сабшажа асарһан үбһэн талханһаа үнэтэй болоно. Бодо малнуудта нэжээд-хошоод бухал, жэжэнүүдтэ хахад-үреэлшье бухал хүртэхэгүй болонол. Иимэ тэжээлээр яажа үбэлэй ута нюргые дабалгай, хохи хабарые үнгэргэлтэй гээшэб?

Малай гол, бүдүүн тэжээлэй—үбһэнэй асуудалай совхоздо ямараар шиидхэгдэжэ, сабшалан һайжаруулха талаар ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһаниие хаража үзэе.

...Апрель һарын тэн багай наратай сэлмэг үдэрнүүдэй нэгэн. Совхозой түб тосхоной зүүн тээхэнэ түбхинүүлэгдэһэн һаалиин фермэдэ ерэхэдэ, бүхэли үбэлдөө газаагуурынь адхагдаһан обоо хүбөө шэбхэ шабааһан арха барха харагдана. Теэд тэдэниие зөөжэ байһан янзагүй. Бүхы республика дотор соносхогдоошо сабшалан дээрэ хүдэлхэ һарын хахадлажа байхада яахадаа энэ ехэ шэбхэ фермын газаагуур дарамта болоожо хэбтэхэ юм гэжэ гайхаад, силос гаргажа байһан малшадта хандахада мүрөө хабшажа, «мэдэхэгүй, тээ тэрэ погрузчик хүдэлгэхэ гэжэ хэдэн үдэр носолдоод, хаяжархёод гү, яагаад бэ, обооролдожо байһанаа уржадэрэй үгыл даа. Эртэнээ юугээ бодожо байдаг механизаторнууд бэ... Иигээд хабарай тарилгын хүдэлмэри захалжа, сүлөө тухаяа алдаад, шэбхэ зөөнэбди, сабшалан шэбхэлнэбди гэжэ баһал нөөхи нэрэ зүүлгэн болохонь гээбы» гэжэ наһатай нэгэниинь гэмэрнэ.

Энэ фермэһээ урагшаа нэмжыһэн тэгшэхэн талатай үргэн ехэ хотогорые һайса шэбхэлжэрхёо, үтэгжүүлжэрхёо һаа, үбһэ ногооной одоол ургаса үгэхэ газар. Үтэг хэхэ газар гээшэ энэ. Аяар 80-яад (хуряадаг сабшалангайнь арбанай нэгэ хубинь шахуу ха юм) гектар тэгшэхэн тала. Хуурай доболиг газар бэшэ, гүн дундуураа хатаалгахаар намагтай, гол түлэбтөө шиигтэй хотогор, доорo газар. Үбһэ ногооной үндэр ургаса ургуулхадашье, ургаһан үбһыень трактор, машинаар хуряахадашье зоболигүй, хүнэй һанаашаар сабшалан. Теэд дундуурнь ябахада шэбхэлэгдэжэ байһан янзагүй, хара шорой хүрьһэтэй, абар табар хагдатай газар байна.

Үндэр ургасын сабшалан болгоходо энэ Оёорой хотогорой таарамжатайе гайхаһаар совхозой конторо ерэбэбди. Соносхогдоод байһан һарын үедэ ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай һонирхоходо совхозой директор нүхэр Верещиновэй энэ гэжэ хэлэхээр юумэн байбагүй. Тракторна 6 тэргэтэй, бульдозертой трактортай, погрузчигтай, самосвал автомашинануудтай оньһожоруулагдамал хоёр отряд тусхайтаар байгуулагдажа, сабшалан дээрэ хүдэлхэ аад, хэһэн юумэнь алга.

— Малай гүүртэнүүдэй газаагуур үбэл гаргаһан шэбхэ сэбдэг хүйтэн, абтаха, хобхологдохоор бэшэ байхадань тракторнуудаа холо ондоо нютагуудаар сабшаһан үбһэндөө ябуулжа байнабди. Иигээд апрелиин хорёодоор шэбхэдээ орохобди даа. Тиигээд майн арбаадаар шэбхээ зөөжэ дүүргэхэбди,—гэжэ совхозой директор балай һанаа зобоһон янзагүй.

Шэбхын гэдээгүй, хүйтэн байһандашье һаатаа бэшэ, холуур сабшаһан үбһөө саг соонь асаржа шадаагүй дээрэһээл тракторнуудаа тэжээл зөөлгэдэ табяа гэжэ мэдэе. Тиигээд хүршэ колхозуудта, жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо иимэ оньһожоруулагдаһан отрядай гүүртэ, отарануудаар ябажа, хэдэ мянган тонно шэбхэ сабшалангууд дээрэ тараажа байһан тухайнь дуулгахада Алексей Степанович юушье дуугарнагүй.

Шэбхэ зөөхэ, тарааха, сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие шамдуулаагүйдэ аргагүй болоһоной үшөө нэгэ шалтагаан гэхэдэ, мүнөө жэл хүйтэн хабар боложо, тарилгын урда тээхи хүдэлмэриие ехээр удааруулжа байна. Иигээд гэнтэ дулаараад орхимсоорнь хамаг техникээ, хамаг хүсэеэ газарай элдүүрилгэдэ табижа, тарилгые тон богони болзорто дүүргээгүйдэ аргагүй болоо. Тиимэһээ апрель һарын эхинһээ абаад, дүүрэтэрынь сабшалан дээрэ шадаал һаа ехэ юумэ хэхэ, тонношье шэбхэ үлүүгээр гаргаа һаа, һайн бэлэй. Иимэ хагсуу хабарай боложо байхада оньһожоруулагдаһан отрядай трактор, машинануудые ондоо хүдэлмэридэ табихагүйбди гэжэ нүхэр Верещиновэй хэлээшэдэ этигэхээр бэшэ. Шэбхээ зөөхэ эгээ саг дээрэнь энэ мэтээр лэ баһа тракторнуудые ондоо хүдэлмэридэ табижа байханъ лаб. Оёорой хотогорой сабшалангые һайса үтэгжүүлжэ, үндэр ургасын участок болгоо һаа, ямар таарамжатай байгааб, нэмэжэ ямар ехэ үбһэн абтаха һэн хаб гэжэ дурадхахада, совхозой хүтэлбэрилэгшэд миил зүбшөөхэһөө бэшэ, өөдэ абажа үгэхэ янзагүй. Мүнөө гектарай 8—9 центнер ургаса үгэдэг энэ сабшалан 20—30 центнер гарадаг болохо һэн.

Мүнөө жэл хамта 8.000 тонно, тэрэ тоодо сабшалан дээрэ 5000 тонно шэбхэ гаргагдажа, тариалан, сабшалангууд үтэгжүүлэгдэхэ байһан аад, апрель һарын хахадһаа үнгэртэр оройдоол 1000-таад тонно гаргагдаа. Совхозой Дээдэ-Ториин отделенидэл зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ, хоёр МТЗ трактораар шэбхэ гаргагдажа байна.

— Шэбхээ гаргаа болоожо байнабди даа. Хахад зарим хубииень гаргаашье тоонойбди. Ондоо сабшалан дээрэ хэгдэжэ байһан юумэн үгы. Газарай гэдэхалээр һубаг ханаабуудаа сэбэрлэхэ зон аабзабди, — гэжэ Дээдэ-Ториин отделениин тракторно-тарян ажалай бригадын бригадир Анатолий Чагдуров хэлээд нэмээнэ: мүнөө хамаг хүсэеэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техникэ заһабарилгада табинхайбди. Саг тулгажархингүй, техникынгээ заһабарида эртээнһээ һанаагаа зобоходо амар байба. Тиигэһэн һаа, апрель соо аба-хүмөөрөө сабшалан дээрээ ажаллажа, ехэ юумэ хэгдэхэ байгаа. Өөһэдын мууһаа, хүдэлмэреэ саг сагтань хэдэггүйһөө болоожо, ажалаа алдалган болоно гэжэ сэхэ нэрлээбди. Иимэ ажал яагаад өөдэлүүлхэб? Уруунь татахаһаа, доройтуулхаһаа бэшэ юумэндэ хүргэхэгүйл.

Сабшалан һайжаруулха хэрэгтэ энэ ёһоороо хойшодоошье хандажа байгаа һаа, Зэдын аймагай Оёорой совхоз малай бүдүүн тэжээлэй асуудалые һая наашадаашье шиидхэхэгүй.

— Нэгэ жэлээр сабшалан һайжаруулжархиха гээшэмнайшье бэрхэ,—гэжэ нүхэр Верещинов хэлэнэ.

Теэд «хэбтэһэн шулуун доогуур уһан урдадаггүй» гэһэн ород арадай сэсэн үгэ бии ха юм. Хэхэ, оролдохо, сабшалангуудаа захаһаань шэбхэлхэ, уһалдаг болохо, хатааха, сэбэрлэхэ, бута болдогыень тэгшэлхэ хэрэгтэйл.

Эдлүүриин газараар хашагданхайгаа, оролдоо болбол сабшалангуудайнгаа ургасые хоёр дахинаар...ье бэшэ һаа, һураггүй дээшэлүүл...э аргатайгаа мэдэжэ байгаад, эндэхидэй хэрэгсээдэггүй байһаниинь гайхалтай. Сабшадаг мянгаад (600 гектар сабшалан дээрээ зунай һаранuудта малаа бэлшээдэг болошонхой гүб даа) гектарайнь 800-гаад гектар уһалагдана. Энэ сабшалангые һайса шэбхэлээ һаа, ургаса һураггүй дээшэлхэ бэлэй. Тиихэдэ зунай хүхэ ногооной сагта хахад зарим сабшалангууд дээрээ мал бэлшээхэ гээшэ юуб? Химнэ, Ара-Ториин холын бэлшээридэшье гаража һаань, ондоо аргаяа бэдэрхэдэ ядадаг юм. Мүн бэлшээри үгы гэгдээд, мал май һарын хахадһаа үнгэртэр сабшаланһаа гаргагдангүй байна. Нарай ногоонойнь үзүүр һормын эдигдэһэн, үлтэр, шалзар гэшхэгдэһэн сабшаланда юун мүртэй ногоон ургахаб.

Гол түлэб мал ажалтай энэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд үбһэ тэжээл тухайгаа һанаагаа зободоггүй хадаа хэндэ, ямар юумэндэ найдана гээшэб? Магад гүрэнэй «бүдүүн хүзүүндэ» гү?

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай тусхай корр.

Луговод! Энээниие ойлгожо аба

УҺАН, ҮТЭГЖҮҮЛГЭ— УРГАСЫН ХАНИ

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станцида гурбан жэлдэ хаража үзэхэдэ

(Сабшалангай гектар бүриһөө абтаһан үбһэн центнерээр)

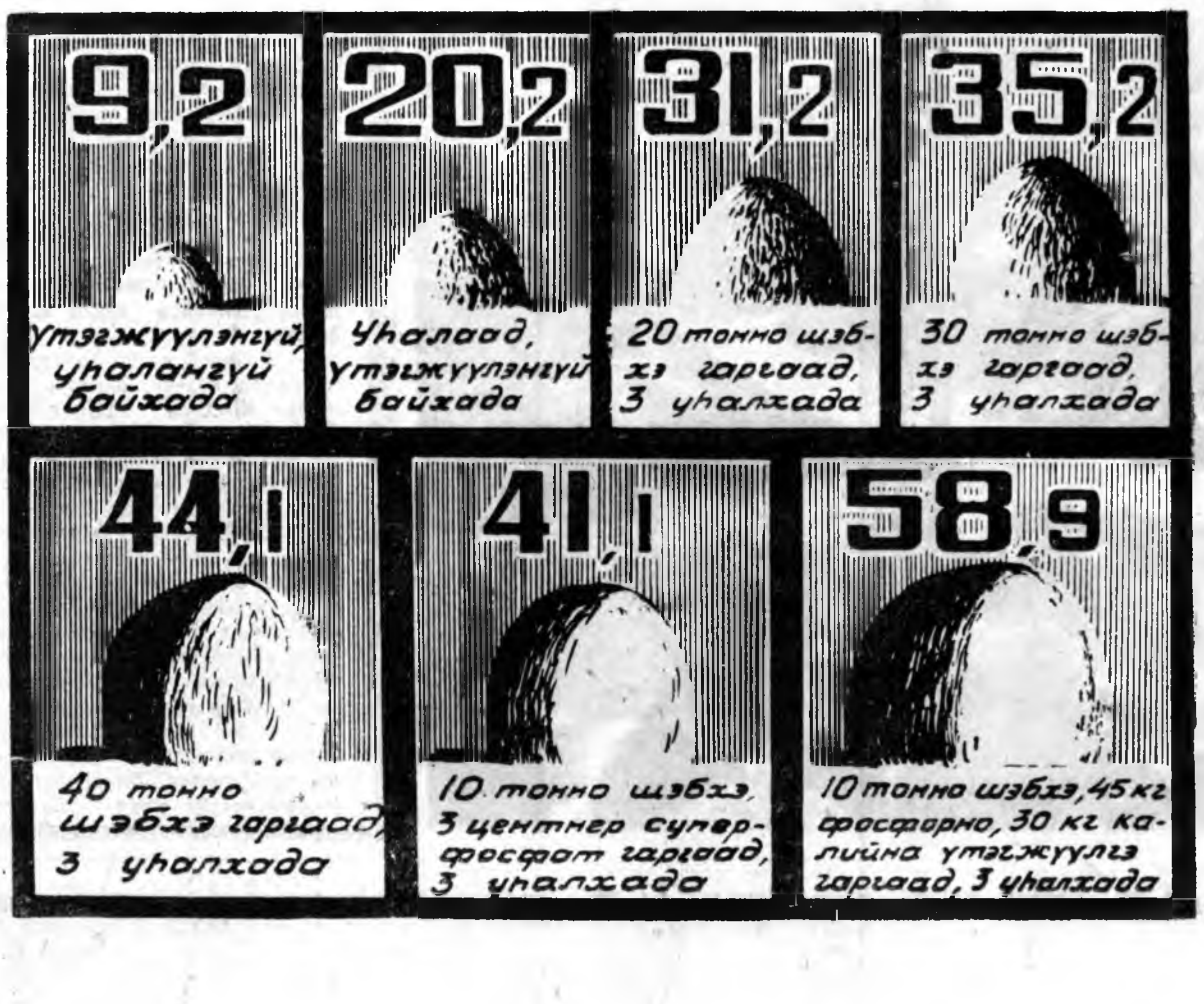

ҺАЙРАМААР УҺАЛНА

Урин дулаанай буухалаар жалга жаамаар һайрамай уһан харьялжа захалба. Энээниие «Дружба» колхозой луговодууд, таряашад алдангүйгөөр сабшалан, таряалангаа үндалуулжа абахые оролдоно. Урдажа ерэһэн һайрамые тэдэнэр уһалууриин ханааб һубагууд руу залажа үгэнэ, мүн шэнэ һубагуудые культиватораар татана.

Илангаяа ехэ газар колхозой 3-дахи бригадада уһалагдадаг. Эндэхи уһалууриин 250 гектар полидо шэниисэ, 70 гектарта кукуруза, 35 гектарта саахарай свёкло таригдаха юм. Энэ хүдэлмэриие саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула тус бригадада 4 звено табигданхай.

Мүн энэ бригадын луговодууд Иннокентий Андреевич Лизунов, Милентий Романович Богидаев гэгшэд сабшалан дээрээ уһа гаргажа захалаа. Эдэнэр үшөө 70 гектар саахарай свёклын, кукурузын поли уһалха гэжэ шиидэнхэй. Газар уһалагшадта свёклошод өөһэдөө туһалха юм. Эдэбхи үүсхэлтэй эдэ луговодууд сабшалан дээрээ 640 тонно шэбхэ гарганхай.

Тэрэшэлэн колхозой 2-дохи бригадын луговодууд Балсан Цоктоев, Ефим Поздняков гэгшэд даалгагдаһан сабшалангаа үндалуулалсаха даабаритай.

Н. КУРТОШИН.

Бэшүүр.

КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭ

ЗОРИГ БАДАРУУЛНА

Захааминай аймагай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ албатан, алба хаагшад, колхозуудай гэшүүд КПСС-эй XXIII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай хэһэн элидхэлнүүдые, съездын материалнуудые тон ехэ анхаралтайгаар, ниитэарэ һонирхон уншажа, шудалжа байна.

— Манай партиин сэсэн мэргэн ленинскэ политика арад зоной амгалан, тэнигэлэн ажаһууха хэрэгтэ зорюулагдадаг байһыень энэ съезд үшөө дахин батаар гэршэлнэ,—гэжэ Холтоһоной рудникай проходчигуудай бригадир Д. Д. Дамдинов мэдүүлнэ. — Бидэ, горнягууд, һая «Геологуудай үдэрые» съездын боложо байһан үдэрнүүдтэ тохёолдуулан тэмдэглэжэ, дабхар ехэ баясхаланда хүртөөбди. Манай рудникайхид, тэрэ тоодо манай бригадынхид табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан даабаряа болзорһоо урид дүүргэжэ, съездын баталһан түсэбые бэелүүлэлсэхэ хэрэгтэй хубитаяа оруулалсахаар бэеэ зэһэнхэйбди, — гэжэ үнинэй горняк хэлэнэ.

— Оронойманай ажахын хүгжэхэ бүри арад зоной һуудал байдал һайжарха гэжэ бидэ ойлгонобди,—гэжэ «Красный Октябрь» колхозой үнинэй малшан М. С. Намсараев хөөрэнэ. —Бидэ арбан хүүгэдтэйбди. Энээнэй ашаа туһада, ерээдүйн һаруул һайхан ажабайдалда зорюулагдаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые манай парти абаба. Партиин съезд дээрэ абтаһан табан жэлэй түсэбые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулалсахын тула хүн болгон тушаалта ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, багашье, ехэшье юумые шанартайгаар, арьбалалтатайгаар хэдэг байха ёһотой. Минии эрхилдэг һаалиин фермын малшад съездын материалнуудтай танилсажа, абаһан уялгануудаа шэнэлэн дээшэлүүлхэ зорилготой. Съездын хүндэлэлдэ абтаһан уялганууд дүүргэгдэһэн юм. Һаалишан Г. Гончикова уялгаяа бүри болзорһоо урид мартын 20-до дүүргээ һэн. Тугалшад Долсон Цыденова, Дамдин-Цырен Цыденов, Дулма Цыренова гэгшэд 100 гаран тугал харууһална, гарза хоролтогүйгөөр тэнжээнэ. Тэдэнэй шэгнүүр сүүдхэ бүри 820 грамм нэмэнэ. Энэмнай баһал манай коллективэй съездэдэ зорюулһан бэлэг мүн,—гэнэ.

«Коммунизмын зам» колхозой хонишод Буда Цыдыпович Цыреновтэй уулзахада, иигэжэ хөөрэнэ: «Съездэ зорюулһан бэлэгни гэхэдэ, хурьга абаха түсэбөө 100,8 процентээр дүүргэбэбди. Манай отарынхид абаһан хурьгадаа нэгэшье үхэлгүйгөөр тэнжээжэ, эхэ хонидоо тураангүй ногоон дээрэ гаргаха гэһэн зорилготой. Мүнөө партиин съезд дээрэ манай ороной ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тухай, дуулахадаа, манайл ашаа туһада зорюулагдаһан хэрэг гэжэ ойлгонобди. Колхознигуудай байдал тухай тон һайшаалтай шиидхэбэринүүд абтаба. Энээнэй харюуда бидэнэр өрхимөөр ажаллахабди,—гэжэ хонишон хэлэнэ.

Аймаг дотор съездын материалнуудые шудалан, һайшаан дэмжэжэ байгаа суглаанууд, хөөрэлдөөнүүд хаа хаанагүй үргэлжэлһөөр.

Д. АЮШЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Коммунизмын зам» колхозой хонишон Б. Ц. Цыренов хурьгашадтаа съездын материал уншажа һууна.

М. ЦЫРЕНОВЭЙ фото.

ХОНИН ШУЛУУТАДА

Эндэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой нэгэ отара байрлана. Ахалагша хонишониинь Бальжин Бунтарович Цыбиков.

Бальжин Бунтарович ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шададаг хүн. Таба-зургаан жэлэй туршада ажаллажа байдаг. Нёдондо бүхы хонидоо зунай бэлшээриин хаһада һайнаар адуулжа таргалуулаад, саг болзор соонь үрэжүүлээд, мүнөө жэлэй январь һарһаа эхилэн, хурьгалуулжа захалаа.

Үбэлэй янгинама хүйтэндэ хонидоо түллүүлбэшье, тодожо абаһан хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байха юм. Хонин Шулуутын отарада үбэлэй түл олоор абтажа байхада, коммунист Гончик Болотов һамгантаяа, Эрдэни Хайдапов гэгшэд сакманщигаар хүдэлһэн байгаа. Мүнөө жэлдэ ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа, тус отарынхид 580 эхэ хониһоо 529 хурьга абаа. Зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаха гэһэн уялгаяа эндэхид түрэл партиингаа XXIII съездын болохын урда тээ дүүргэһэн байгаа.

Ахалагша хонишон нүхэр Цыбиков һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө КПСС-эй обкомой болон партиин райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан. Мүнөө эндэхи хонишод үбэлэй хурьгадые түргөөр томо болгожо, гарза хоролтогүйгөөр ногоон дээрэ гаргахые оролдоно.

С. БИЛИКТУЕВ.

Сэлэнгэ.

АГИТАТОР

Энэ үглөөдүүр Дмитрий Жамьянович Дылыков хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ бодобо. Ушарынь гэхэдэ 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хөөрэлдөө эмхидхэхэ, «Восточные Саяны» колхозой ажабайдалһаа үльгэр жэшээнүүдые абаха, энэ ажахын амжалтануудые гэршэлһэн тоо, баримтануудые согсолхо хэрэгтэй байһан юм.

Үдэшын үнеэ һаалгын һүүлээр хөөрэлдөөн эхилбэ. Агитатор-багшые тойрожо, фермын һаалишад бултадаа суглараад һуунад. Нэн түрүүн эдэнэр ороной арадай ажахын хүгжэлтын дүнгүүдээр, мүн тэрэнние саашадань хүгжөөхэ арга шухэсэлнүүдээр һонирхоно. Гадна арад зоной материальна һуудал байдалые һайжаруулха талаар ямар хэмжээ ябуулганууд абтааб, фермынгээ ажал хүдэлмэрине гүримшүүлхын тула юу хэхэ байнабибди гэжэ эндэ сугларһан малшад һайса мэдэжэ абаха дуратай байба. Ондоогоор хэлэхэдэ, малшадай һонирхоһон юумэнүүдынь олон байжа, агитатор хөөрэлдөөгөө хойто үдэрынь үргэлжэлүүлхэ баатай болоо һэн. Агитаторай эхилһэн энэ хөөрэлдөөн ехэл һонирхолтой байба. Эндэ байһан хүн бүхэн хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдээр урмашаһан, саашадаа хэхэ хүдэлмэриингөө аргагүй ехэ байһанние һайса ойлгоһон, энээнһээ хойшо ямараар ажаллаха байһанаа яб байса мэдэжэ абаһаншье байха.

Имэрхүү хөөрэлдөөнүүдые Толтойн дунда һургуулиин багша Д. Ж. Дылыков Хуурай һубагай һаалиин фермэ дээрэ ерэжэ үнгэргэдэг байна. Энэ нүхэр эндэхи малшадта уласхоорондын байдал тухай, парти, правительствын гол зорилгонууд, фермын коллективэй саашадаа хэхэ ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэдэг. Дмитрий Жамьянович малшадай мэдээгүй, ойлгоогүй юумэнүүдыень тайлбарилжа, ойлгуулжа үгэдэг, зүбшөөл һургаал абахаяа тэрээндэ һаалишад өөһэдөө хандадаг байха. Фермын агитатор ямар тиимэ һонин юумэ дуулааб, мэдээб, тэрэнээ малшадта хөөрэхэсэ сүлөөтэйл сагтаа ерэжэ байдаг.

Малшадай дунда политическэ хүдэлмэри урагшатай һайнаар ябуулхын тула багша-агитатор элдэб янзын онол арга хэрэглэдэг. Нэгэ нэгэнэйнь гү, али хүнүүдые суглуулжа хөөрэлдөө эмхидхэдэг, уран һайханай литература болон газетэ уншажа үгэдэг заншалтай. Тиихэдэ ханын газетэдэ толилогдоһон материалнуудаар хэмжээ абаха гэжэ Дмитрий Жамьянович оролдодог, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хэрэглэдэг.

Хуурай һубагай фермын улаан булан соо агитатор Дылыковэй үүсхэлээр «Манай эндэ юумнэй һайн бэ, юумнай муу б» гэһэн ханын газетэ гаража байдаг. Энэ газетэдэ ажалдаа шалгарһан хүнүүд магтагдадаг, дутуу дундануудынь шүүмжэлэгдэдэг. Энэ газетын һаяхан гараад байхада, фермын малшад бултадаа сугларжа, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэдэг, бэе бэеэ шүүмжэлэлсэдэг юм. Үдэр бүри гарадаг энэ газетэдэ бэшэдэг хүнүүд эндэ олон. Һаалишад Хорло Хандирова, Долгор Манзыева, Дари Халангуева гэгшэд илангаяа эдэбхитэй корреспондентнүүд.

Фермын һаалишан Хорло Кынзыбеева ажалдаа хожомдожо ерээд, үнеэдэйнгээ хүхэ, дэлэн нидхэрэнгүйгөөр, угаангүйгөөр һааһан байгаа. Энээн тухайнь энэ газетэ шангаар шүүмжэлээ һэн. Шүүмжэлүүлэгдэһэн һаалишан ехэтэ эшэһэншье байха. Мүнөө энэ һаалишан алдуугаа заһажа, ажалдаа амжалта түйладаг болонхой.

Дмитрий Жамьянович мүнөө үедэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд тухай малшадтаа гүн гүнзэгыгөөр ойлгуулна. Энээн тушаа хэдэн удаа хөөрэлдөөн болоо. Хуурай һубагай фермын һаалишад 1966 ондо 3200 центнер һү һааха уялгатай.

Эндэхи һаалишадай бэелүүлхэ зорилгонууд саарһан дээрэ аржыса бэшэгдээд, улаан булангай ханада нягданхай. Эндэ социалис мүрысөөнэй ябаса харуулһан самбар бии, уряа лозунгнууд хадаатай, шадамар бэрхэ малшадай дүй дуршал тухай бэшэһэн номууд, брошюранууд бии.

Дмитрий Жамьянович Дылыков шэнги һайнаар хүдэлдэг агитаторнууд манай Түнхэндэ олон. Партиин үнэн үгэнүүдые гараадаг эдэ хүнүүд арад зониие амжалта тээшэ зоригжуулна.

Б. ШИРЕТОРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

Таджикистандахи Нурекскэ ГЭС-эй барилгашад шухала илалта туйлаа. Бурьялма түргэн урасхаалта Вахш мүрэнэй уһан шэнэ хэмэл һабаар урадхуулагдаба. Зураг дээрэ: дээдэ таладань—тэһэлэлгэ хэгдэжэ, хуушан болон шэнэ һаба хоёрой хоорондохи зай һэтэлэгдэбэ; доодо таладань — Вахш мүрэнэй уһан тоннель соогуур гаран шэнэ һабаар урдаба.

ТАСС-ай фотохронико.

ПАРТИЙНА ХРОНИ

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙГААР

Хориин аймагай промышленна предприятинуудаар, совхозуудаар болон эмхи зургаануудаар КПСС-эй XXIII съездын түүхэтэ документнүүдые шудалалга үргэнөөр эмхидхэгдэжэ байна. Съездын табиһан зорилгонуудые яажа бэелүүлхэ тухай хөөрэлдөөнүүд али олон газарта эмхидхэгдэнэ.

Һая аймагай түбдэхи эмхи зургаануудай, албан газарнуудай бүхы коммунистнуудай хамтын суглаан зарлагдажа, тэндэ КПСС-эй XXIII съездын хүдэлмэриин дүн тухай элидхэл зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ элидхэлые КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Д-Н. Т. Раднаев хэһэн байна. Элидхэлшэ партиин съездын абаһан шиидхэбэринүүдэй гүн гүнзэгы удхые тайлбарилха зуураа, партийна организацинуудай болон коммунистнуудай саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай онсо тогтоһон байна.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн боложо, нэн түрүүлэн, партиин райкомой инструктор нүхэр Цымпиловтэ үгэ үгтэнэ. Энэ нүхэр өөрынгөө үгые коммунист бухэнэй өөрынь харюусалгые дээшэлүүлхэ, коммунист гэһэн үндэр нэрэеэ дээрэ үргэжэ ябаха асуудалда зорюулба. Аймагай гүйсэдкомой милициин таһагые даагша нүхэр Мазаев, Хориин дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша нүхэр Красноруцкая залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ тохёолдодог дутуу дунда тухай ажаглалтануудые байна.

Аймагай газетын редакци дэргэдэхи литературна нэгэ хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Со нютагай залуу уран зохёолш ажал хэрэг тухай тогтобо нэр мүнөө Октябриин револ илан мандаһаар 50 жэлэйнь зорюулһан суглуулбари хэ хэеэ түхеэржэ байна. Зүгөө суглуулбарииие хэблүүлхэ дэнь ушардаг һаад түбэг онсолон хэлэбэ.

Н. ГАЛДАНО

ТАБАН ЖЭЛ СОО ХОТО ГОРОДУУДНАЙ ЯМАР БОЛОХОБ?

Хото городууд тухай ходо хөөрэлдэдэгбди. Шэнэшье, хуушаншье городууд тухай, тэдэнэй хуби заяан тухай, шэнжэ шанар тухай, түхэл маяг тухай хөөрэлдэдэгбди. Тиихэдээ карта дээрэ байһан городуудые ороной нэгэ захаһаа нүгөө заха хүрэтэр мэдэдэгбди. Городууд мүнөө хаанагүй бии ха юм. Үгышье һаа,— бии болохо. Бии болохо городууд барилгашадай толгой соо мүндэлэнхэй. «Толгой соо мүндэлэнхэй» гэһэн эртэ урдын үгэ хадаа эрдэм ухаанай нарин нягта тоолоогоор байгуулагдаа гэһэн удхатай...

Иигэжэ городуудые түсэблэн зохёохо Гүрэнэй институдай (ГИПРОГОР) директор Ян Алексеевич АИР-БАБАМЯН АПН-эй тусхай корреспондент Александр Тараданкинда шэнэ табан жэл соо бодхоогдохо хото городууд тухай хөөрэбэ.

— Хото городууд гээшэмнай хүнүүд шэнги юм, — гэжэ Ян Алексеевич хөөрэнэ. — Баригдан бододог, хуушардаг, өөрын намтартай болодог. Намтарынь һайншье, муушье байжа болохо. Хүн зоной аюулда ороходонь, хото городуудыншье мэрбэгдэдэг, тиив үе сагай мүр сараа хото городуудта заатагүй үлэдэг. Манай зорилго юуб гэхэдэ, шэнэ хотонуудые бодхоохо, мүн хуушан хото городуудые шэнэдхэн заһаха ябадал болоно.

— Алиниинь бэрхэтэйб?

—Хуушан хото городуудые шэнэдхэн заһанхаар, шэные бодхоогоо һаа бэлэн гэжэ тоологдодог юм. Теэд, энээниие зүб гэхын аргагүй. Тиимэ шэнэ хото хаана бодхоогдоноб, барилгадань хэн хабааданаб,—бэлэн гү, али бэрхэтэйнь тэрээнһээл дулдыдаха байна.

Бодхоогдожо байһан хото город ээтэй байдаг. Заримдаа хэдэн ээл байжа магад. Олон ондоо эмхи зургаануудай үйлэдбэреэр баян районой түбые яаралтайгаар бодхооһон ушар мэдэхэб. Тэдэнэр зэхид һайн газар абаха гэжэ үрдилдөөд гэрнүүдые, үйлэдбэриин газарнуудые барижал мэдэдэг гээшэ. Ямаршье түсэбгүйгөөр, ерээдүйн хото болохо байһыень хараада абангүйгөөр, дайралдаһан лэ газартаа—эндэ тэндэ—гэр байрануудые барижархидаг. Тиигээд лэ хожомоо тэрэнь город болоходоо, оройдоо яаха аргагүй муу, эмхи гуримгүй байдаг бшуу.

Манай зорилго юуб гэхэдэ, саашадаа иимэ юумэ дабтахагүй, эхилхэһээ хойшо шэнэ хото городой түсэб табижа, эмхи гуримтайгаар бариха шухала.

— Энэтнай шэнэ табан жэлдэшье бэелүүлхэ танай зорилго болоно гү?

— Энэмнай олон зорилгонуудай нэгэн болоно. Барилга хэхэ тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, манай «Гипрогорой» үмэнэ табигдаһан зорилгонууд тон олон. Энээниие харагты даа,— гэээд Аир-Бабамян урдамни «Директивэнүүдтэй» газетэ дэлгээбэ.

Олон мүрнүүдэй доогуур улаан карандаашаар зураатай. «Барилгын түсэблэлгые, мүн экономическа урмашуулгые нарижуулан һайжаруулха, — гэжэ уншабаб. — Предприятинуудые эрхим һайн шанартайгаар барижа, түргэнөөр ашаглалгада оруулха гээшэ түсэблэлгын, барилгын организацинуудай ажал ябуулгые сэгнэлгын гол хэмжүүр болохо ёһотой».

«Хэдэн зуун фабрика, заводуудые, электростанци, шахтануудые, шэнэ город болон тосхонуудые, хэдэ миллион шэнэ квартира ба байрын гэрнүүдые, олон мянган һургуули, хүүгэдэй саад, ясли болон больницануудые бариха ёһотойбди» гэһэн үгэнүүдэй доогуур мүн улаан карандаашаар зуранхай байба.

— Түсэбтэ табан жэл соо манай хэхэ хүдэлмэриие эли тодоор ойлгохын тулада хэдэн ондоо городуудые хараад үзэе,—гэжэ институдай директор хэлэбэ.

— Ямар хотонуудые харахабибди?

—Манай түсэбэй ёһоор барилгын хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан гү, али хэгдэхэ городуудые абаял лаа...

Олон городууд сооһоо адли бэшэ хотонуудые шэлэбэбди. Сибирьтэ оршодог Сургут, Томск гэжэ хоёр хото, Ураалай Доодо-Камск болон Хара Далайн эрьеын Сочи хотонуудые һунгабабди.

Сургут хото. Тэрэмнай Тюмень хотоһоо зүүн хойшоо 600 модоной газарта байдаг. Тиишэ самолёдоор лэ ошожо болохо. Зундаа Обь мүрэнөөр теплоходоор ябадаг. Ой хүбшэ, намаг бургаг газарые һэтэ сохин Сургут хүрэтэр түмэр зам табиха гэжэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагдана. Һая болотор модошод, загаһашадай ажаһуудаг заха бүглүү тосхон байһан Сургут хуби заяанай дайралдасаар үйлэдбэриин томо хото боложо байна. Тэндэ нефть захагүй элбэг юм. Городые түсэблэдэг манай институдай хүдэлмэрилэгшэд шэнжэлгын хүдэлмэри хэжэ, 200 мянган зоной ажаһууха хото бодхоохо түсэб табиһанай һүүлээр лэ барилгын хүдэлмэри хэжэ эхилээ бэлэй, — гэжэ Ян Алексеевич хөөрэнэ.—Нёдондо жэл хэдэн гэр баригдаа һэн. Барилгын түмэр-бетон бүхэли хананууд зундаа баржаар тиишэ абаашагдаа бэлэй. Барилгын хүдэлмэри ой модотой талмай дээрэ хэгдэхэ юм. Мододынь ургаатаяа байха. 1970 ондо Сургут хүрэтэр түмэр замай табигдажа дүүрэхэдэ, тэндэ гол түлэб 5 дабхар байшангуудтай томо город бодхоогдошоод байха. Гэр баридаг комбинадай 1969 ондо ашаглалгада үгтэхэһөө хойшо Сургут хото илангаяа түргөөр табигдажа эхилхэ.

Обь мүрэнэйнгөө эрьеһээ холодон, сахилгаан түргөөр Ураалай Доодо-Камск хото хүрэжэ ерэбэбди. Энэмнай—химигүүдэй хото. Тус хотые залуу архитекторнүүд зохёоһон, гол түлэб залуушуул бариһан байна. Түрүүшын гэрэй һуурида түрүүшын экскаваторай газар малтажа эхилһэн 1961 оной мартын 23-ниие Доодо-Камск хотын мүндэлһэн үдэр гэжэ тоолодог. КПСС-эй XXIII съездын нээгдэхын урда тээхэнэ Доодо-Камск хото 5 жэлэйнгээ ойе тэмдэглээ.

Энэ хотые түсэблэһэн бүлэг архитекторнүүдые хүтэлбэрилдэг Евгений Кутырев кабинедтэм ороод, шэнэ хото барижа байһан хүнүүд тухай айхабтар омогорхолтойгоор хөөрөөд, һали боли хүдэлдэг ажахын эмхи зургаанай хүдэлмэришэдые хараажа оробо. Барилгын шанар тухай һанаата болоно. Городые түсэблэгшэд Москвадаа һуужа һуухагүй, бодожо байһан городтоо ерээд байдаг юм. Өөһэдынгөө түсэбые нюдөөрөө хаража, хүсэндэнь оруулха гэжэ оролдоно ха юм. Тэдэнэр гэрэй гоёолто, үйлсэ, харгы гэхэ мэтэдэ һанаагаа табина.

— Казань ошоод ерээбди. Доодо-Камск хотодо мүнөө үеын шэнэ, гоё һайхан мебель элынгээхыень худалдаа наймаанай организацинуудтай хөөрэлдөөбди,—гэжэ Кутырев хөөрэнэ.—Тэндэхин урдаһаамнай нюдөө бэлтылгэн хараад байба: «Таанад хото городые түсэблэдэг зон хаямта, мебелеэр яахатнай гээшэб?» Үгы даа, бидэнэр хото городуудай гоё һайхан байхын тула оролдоно бшуубди. Энэшье хэрэг манда хабаатай...

Доодо-Камскда 250—300 мянган хүн ажаһууха. Эндэ гол түлэб 5 дабхар гэрнүүд баригданхай. Мүн бүришье үндэр гэрнүүд —9 дабхарһаа 17 дабхар хүрэтэр гэрнүүд — баригдаха.

Камадахи хото урган хүгжэжэл байна... Теэд бидэнэр һаяхан 350 жэлэйнгээ ойе һайндэрлэһэн, Сибириин университедэй түрүүшын хото Томск тухай хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэмнай. Багахан, номгохон хото байһанаа, революциин һүүлээр ехээр ургаа. Тэндэ томо фабрика, заводууд байгуулагдаа, институт, техникумууд үүлээ үргэнөөр сэлеэ. Энэ городто 35 мянган студентнэр һуралсадаг, 312 мянган зон ажаһуудаг. 1970 ондо Томск хотын ажалшадай тоо 450 мянга болохо.

Аир-Бабамян стол дээрээ үргэн хабтагар схемэ дэлгээнэ.

—Харагты даа, Томск хото энэ табан жэл соо айхабтар ехэ болохо юм. Эндэ хүн зоной ажаһуух шэнэ районууд байгуулагд Томь мүрэнэй эрье дээрэ һу салай шэнэ байшангууд бодхо дохо.

— Тэндэ урдань гэр байш гууд байгаагүй юм гү?

— Байгаал юм даа. Теэд, родой түхэлые муухай болго өөдэгүй жаахан, хуушан гэр дэй орондо шэнэ, гоё, олон хар байшангууд бодхоогдохо.

—Томск хотын центршье лээдгүй гоё болохо байна. Ле нэй, Кировэй тудамжанууд, Уш ка, Томь голнуудай бэлшэр ор оршодог талмай шэнээр бари ха. Эндэ драматическа театр, у вермаг, түсэблэлгын байшан, соведэй байшан, цирк, концер зал, хэдэн шэнэ һургуули, ма зинууд баригдаха. Олонхи байшангууд 1970 ондо бари дүүрэхэ...

Хара далайн эрьедэ орш аяма дулаан, нарата Сочи хүн зоной бэе элүүржүүлхэ халан һайхан хото болгохо шу ла. Энэ асуудалые нэн тү архитекторнүүд шиидхэхэ Элүүржүүлхы хото гээшэ юуб гэхэдэ, Сочи городһоо га оршон тойроной 140 киломе һунаһан Хара далайн эрье бо Эндэ тон олон курортнууд о дог. Зунай һайхан сагта нэгэ ро 150 мянга үлүүтэй хү Сочидо амардаг. Эндэ ерэһэн б хүнүүдые курортнууд хан шададаггүй, мүн Хара д эрьедэ оршодог 47 тосхо амархаа ерэгшэдые байлгажа жадаггүй.

—«Гипрогор» Сочи х элүүржүүлхы газар болгохы лөө ехэхэн хүдэлмэри хэжэ б —гэжэ Ян Алексеевич хөө Түсэблэлтэмнай дүүрэнхэй. гаалиин эрхэ байдалые хара амарагшадта аятай зохид са ри, амаралтын байшан, па нат, турбаза, автопансионат курортно гостиницанууд ту аргаар баригдаха. Эндэ кур хэдэ хэдэн городууд табан турша соо бодхоогдохо. 1970 до эндэ амарагшадай тоо 3,5 хин олон болохо байха.

— Танай «Гипрогор» хэды то городуудые адаглан хар байна гээшэб?

— Адаглан хараха гэһэн манай ажалда арай таарана гэжэ институдай директор хө —Бидэнэр бодхоогдохо хото родуудые түсэблөөд лэ бай адаглан харанабди. Харин з зуугаад хотонуудые шэнээр риха гү, али шэнэдхэн заһаха сэблэлгэ хэжэ байнхайбди. лэй табан жэлдэ 104 хотын сэблэлгэ бэелүүлээбди. Гансал энэ жэлдэ 66 хото городуудай сэб зохёохо байнабди. Энэ тоо вет архитекторнүүдэй табан лэй түсэбөө бэелүүлжэ эх зорилгые, мүн эршэ хүсые шэлнэ бэшэ аал?!

(АПН)

В. И. Ленинэй түрэһэн үдэрые угтуулан

БУСАЛГА

...Уран зохёолшо Павло Макрушенко Ленин тухай номуудай авторжэ уншагшадта мэдээжэ болонхой юм. «Минька», «Горкидо ...он ёлко», «Баранда, баранди баранда!» «Ильич тухай расска...» болон бусад номуудые бэшэһэн байха. «Бусалга» гэжэ ...э повесть доторoo 1917 оной апрельдэ В. И. Ленинэй хилын ...һаа Эхэ орондоо бусажа ябаһан тухай хөөрэнэ. Энэ номы... «Знани» гэжэ хэблэл мүнөө жэлдэ хэблэжэ гаргаха юм. Тэ... соо һоо абтаһан нэгэ бүлэгые тобшолон оршуулжа, уншагшад... дурадханабди.

...ХААЛТАТАЙ ВАГОН СОО

...урхи бүлэгүүдэйнь удха Февраль революциин болоходо, Б. И. ...нүхэдтэеэ хамта Швейцарида ...юм. В. И. Ленинэй даалгаба... Швейцариин социалист Фриц ... Бёрн городто байдаг немец ...сайдтай һараһаа дээшэ хэлсээ ... Росситай дайтай байһан Гер... правительство хаанай ар... пхендэ ороһон немец солдадуу... ...налдан абаха хэлсээтэйгээр эмигрантнуудые өөрынгөө га... ...гүүр гаргаха зүбшэл үгэһэн ... В. И. Ленин түрүүтэй түрүү... ...лэг эмигрантнууд 1917 оной ... 27-до Бёрн городһоо гараа ... Фриц Платтен тэдэниие үдэшэ... ... Швейцариин-немецэй хилэ ... һүни ерэхэдэнь, Швейцариин ...нхид эмигрантнуудые таһа ..., хилээмэнһээ бэшэ бүхы эдеэ ... зүйлнүүдыень заашье үлөөн... ...уляажа абашоо һэн. Швейца... полициинхидай гаража ошохо... немец офицер фон-Планиц сол... ...таяа орожо ерэбэ. Бишыхан ...оз вагониинь шагтагалаад, не... ...лэ шадарай Готтмандинген ... тээшэ ябаба.

* * *

— Юумэ хүүмээ абаад, гаража ...гты! Таанар Агууехэ Герма... газар дээрэ ерэбэ гээшэт! — гээд ...р фон-Планиц ехэ налагайгаар ...рба...

... эмигрантнуудые хооһон зал ...уулаад, тэг дундань байһан ... дээрэ юумээ ябталагты гэбэ ...энэрнүүд юумэнһайнгаа хажууда ... Түрэлхидөөрөө ябаһан гурба... Ванюша, табатай Миша стол ... гаралсаба.

— Юумэнтнай эндээ үлэг, ресто... ... орогты, — гэжэ офицер фон... ...иц уриба.

...мецүүд эдеэ хоол элбэгээр бэл... ... байба. Бүхы оронойнгоо үлэн ... байгаашье һаань, хилээмэ ...ор табиба.

...рбан жэл соо боложо байһан ...ороной экономикодо ямаршье ...ол ушаруулаагүй гэжэ неме... ...ойлгуулха һанаатай байгаа ...

Тиибэшье һаань, ороной хүн зон үлэн хооһон байна гэжэ эмигрантнууд һайн мэдэжэ ябаа. Гоёор хубсалһаншье һаа, туранхай, ташарайгүй нюуртай официант эхэнэрнүүдые хараад мэдэхээр һэн. Тэдэнэр эдеэ хоол сэхэ харахаа далдиржа, буруу тээшээ харадаг байба. Эмигрантнууд хоёроороо нэгэ табаг эдеэ эдеэд, бэшыень официанткануудта үгэхэдэнь, үгэһэн эдеэень тэдэнэр баяр хүргэнгөөр абана. Үлэһэн хилээмыеньшье хаман абаба.

Эдеэлһэнэйнгээ һүүлээр эмигрантнууд вагондо һуужа, немец засагай түлөөлэгшэд вагонойнь гурбан үүдэ шоб хаажархёо һэн. Ганса хойто үүдэниинь нээгдээтэй зандаа үлэбэ. Тэрэниие дуулаһан революциин дайсад: Ленин тамгалагдаһан вагондо һуужа, нюусаар Германиин газар дээгүүр ябаа юм гэһэн домог хожомынь тарааһан байха.

Үүдэнэй хажуудахи купее хоёр офицер, проводнигууд, немец засагай түлөөлэгшэд эзэлбэ.

Замдаа ажаллажа ябахынь тула Владимир Ильичтэ амяараа купе гаргажа үгэбэд. Теэд, Ленин таһа арсаа. Вагон соо журам сахилга бултанда хабаатай, иигэжэ тогтоогообди гэхэдэнь лэ Владимир Ильич арсахаяа болибо.

Германиин газар дээгүүр ябахадаа: элдэб гэнэ оһолой ушархагүйн тулада хэншье вагон сооһоо гарахагүй, вагондо нэгэшье хүниие оруулхагүй гэжэ үгээ ойлголсобод.

— Энэ хэлсээгээ эбдээд байна бэшэ аалди, — гэжэ грузин Миха Цхакая хэлээд, немец офицернүүдэй байрлаһан купе тээшэ толгойгоо дохибо.

— Энэмнай ондоо хэрэг гээшэ ааб даа, — гэжэ Ленин хэлэбэ.

— Зүб. Офицернүүд — немец правительствын түлөөлэгшэд, манай бэе хамгаалагшад гээшэ бшуу, — гээд Фриц Платтен ажаглалта хэбэ. — Тиибэшье немец профсоюзай генеральна комиссиин гэшүүн Вильгельм Янсон эндэ ябалсана. Хилэ дээрэ бидэнтэй уулзахаяа зорюута Берлинһээ ерээ ха. Би тэрээнтэй золгоһон золтой байнаб.

— Вильгельм Янсон гү? — гээд Ленин гайхашаба.

— Би таһа арсааб. Теэд тэрэ ехэ нэтэрүүгээр оролдоно. Манай вагон соо немец газарай бишыхан хубиин — офицернүүдэй купейн бии байһан хадань, тэрэ заатагүй орожо ерэхэ байха даа.

— Тиигээ һаа, вагон соогоо хилэ тогтоохо хэрэгтэй ха юм.

— Владимир Ильич, би тиигэжэ һанаад байгаа хүм, — гээд Фриц Платтен хармаан сооһоо мел гаргаба.

Платтенэй һүбэлгэн бодол гаргаһанда хүнүүд энеэлдэшэбэ. Тэрэ коридор соохи пол дээрэ зурлаа зураад, иигэжэ хэлэбэ:

— Революционно Росси Германи хоёрой хоорондо хилэ тогтоогдобо гээшэ.

Платтен немец офицернүүдые дуудажа ерүүлээд:

— Энэмнай хилэ гээшэ! Намһаа бэшэ хэншье энэ хилые дабаха ёһогүй, — гэжэ соносхобо.

— Зүбшөөнэбди, — гэжэ немец офицернүүд шоглойгоор миһэрэлдэн, өөрынгөө купе руу оронод.

Тэдэ немецүүд юрын хүнүүд хэбэртэйгээр бэеэ харуулхые оролдоошье һаа, тиимэ һүлэр амигад бэшэ байгаа.

Офицернүүд Планиц Бюриг хоёр немец армиин генеральна штабай тагнуулшад һэн. Юумэ ойлгоошогүй болодогшье һаа, ород хэлэ һайн мэдэдэг хүнүүд бэлэй. Хаалтатай вагон соо ябаһан ородуудые үдэшэхэ, тэдэнэй хөөрэлдөө шагнажа ябаха, саашанхи түсэб болон һанал бодолнуудыень мэдэжэ абаха гэһэн генерал Эрих Людендорфой тусхай захиралтатай ябаа бшуу.

Штутгарт город хүрэжэ ерэхэдэ полициинхид вагониинь «тойрошорбо».

— Сонхынгоо хүшэгэ буулгагты! — гээд эмигрантнуудтай сүг ябаһан немец офицер бадашаба.

Тэрэ офицер Платтениие перрон дээрэ гарая гэбэ. Тэндэ ошоходонь, ялбама сэбэр хубсаһатай, миһэлзэһэн Вильгельм Янсон малгайгаа абажа, ород нүхэнүүдые амаршалаад, немец профсоюзуудай генеральна комиссиин үмэнэһөө баяр хүргэт гээд дохижо байба.

— Господин Янсон, амаршалһанайтнай түлөө гансал өөрһөө баяр хүргэнэб. Бэшэ нүхэдэйнгөө ямараар энээндэтнай хандаха байһые мэдэнэгүйб. Ехэл хүхюугүйхэн үглөөгүүр боложо байна, — гээд Платтен поездые бүһэлһэн полициинхидые заажа харуулба.

Тиихэдэнь Янсон заашье хэмшээрхэнгүйгөөр Ленинтэй уулзаха һэм гэжэл байба.

— Ород эмигрантнуудай Германиин газар дээгүүр ябажа гараха хэлсээнэй ёһоор манай вагондо хэншье орохо эрхэгүй юм. Тэрэниие таа, господин Янсон, һайн мэдэнэт, — гэжэ Платтен бэеэ барингяар хэлэбэ.

— Минии ороходо болохо, — гээд Янсон һалаха юм бэшэ.

— Би Ленинһээ асуугаад, үглөөдэр танда харюусуужаб.

— Харюу үгэхэдэнь юундэ иимэ ехэ саг хэрэгтэй юм?

— Тантай уулзаха гээшэ, господин Янсон, түбэгтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг. Тиимэһээ танай дурадхалые бүхы талаһаань зүбшэжэ үзэхэ ёһотойбди.

Янсонтай дипломатическа хэлсээ хэһэн тухайгаа Платтенэй хөөрэхэдэ, ород эмигрантнууд эльгээ эгшэтэрээ энеэлдээ һэн.

Хүндэшэ бэшэ Штутгарт городһоо поездынь саашаа ябаба. Эмигрантнууд сонхынгоо хүшэгэ нээжэ, хилээмээ аб адляар хубаажа эдеэлээд, шоглой хүхюунүүд болобо. Миша Ванюша хоёр уйтахан коридор соогуур гүйлдэнэ, шууялдана. Эмигрантнууд бултадаа коридор соогуур сугларжа: «Тэмсэлшэдэй ухэһэн бэеын дэргэдэ бү орилолдогты» гэһэн революционернүүдэй дуу дууланад. Тиигээд Францийн революционернүүдэй «Карманьола», «Марсельеза» дуунуудые дууладабад.

Ленин хаагдаһан вагон соо ябахадаа хүдэлмэриин үдэрэй гурим наринаар сахижа, саг сагта амарха забһарлалга хэдэг байгаа. Ленин вагоной коридор соо гаража, нюргаа үргэлөөд, урагша хойшоо ябадаг гү, али сонхын хажууда зогсодог байба.

Ленин һанал бодолоороо үни хадаа Россида ерэһэн ябаа.

Коридор соогуур гүйжэ ябаһан үхибүүд гүн бодолыень таһалдуулба.

Владимир Ильич үхибүүдэй хойноһоо ажаглаад, тэдэнэй наада зугаае обёороогүй, һонирхоогүй хэбэр үзүүлнэ. Ленинэй купе соогоо ороходоор, Миша Ванюша хоёр хойноһоонь орожо ерэбэ.

— Зай, нүхэд. Орогты, орогты...

— Ши юу хэжэ байнаш? — гэжэ Миша убайгүйгөөр һураба.

— Ном уншажа байнаб.

— Ши, юу хэжэ байнаш? — гээд бишыхан Ванюша нүхэрөө һажаалдан һураба.

— Бэшэжэ байнаб.

— Намда уншажа байнаб гэһэн аад, юундэ Ванюшада бэшэжэ байнаб гэжэ хэлээбши, — гээд Миша һураба.

Ленин мэхэтэйгээр нюдөө уйтаруулан: «Эдэнтэй хөөрэлдөөд үзэл даа» гэһэн хэбэртэйгээр Крупская тээшээ хараба. Тиибэшье Ильич үхибүүдтэй хөөрэлдэхэдөө хэзээшье тэдэниие һажаалдажа, шалшаранаар хэлэдэггүйень Надежда Константиновна һайн мэдэхэ байгаа. Тон бишыхан үхибүүдээршье ехэ хүнүүдтэй хөөрэлдэһэндэл дуугаралсадаг байгаа юм. Тэрээндэнь үхибүүд ехэ дуратай агша һэн. Үхибүүд Лениндэ ехэ түргөөр дуратай болошодог бэлэй.

— Мүнөө би нээрээһээ уншажа, бэшэжэ байнаб, — гэжэ Владимир Ильич Миша Ванюша хоёрто үнэнөө хэлэбэ.

— Ши юу уншажа, юу бэшэжэ байнаш? Энэ асуудалдань Ленин харюусахаяа тулгардаба: хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Петроградска Совэдэй революцида ямар үүргэ дүүргэжэ байһан тухай багашуулда хөөрэжэ байха аалши. Харюусахынгаа орондо Владимир Ильич Мишые тэбэреэд, үбдэг дээрээ һуулгаадхиба.

— Би баһа үбэр дээрэш гарахамни, — гээд Ванюша гонгинобо...

Иигээд хүдэлмэриньшье һаатажа, Миша Ванюша хоёр Ленинэй үбдэг дээрэ һуушабад. Ильич эдэ хоёрто ямар нэгэ һонин юумэ хөөрэнэ. Хүбүүд эгшэтэрээ энеэлдэнэ. Владимир Ильич Мишые мэхэтэйгээр хараад, болодоггүй юумэн тухай хөөрэнэ:

— Загаһад модон дээрэ һуугаад, дуугаа дуулана, тиигээд даляа дэбин ниидээд арилшаба...

— Загаһад ниидэдэггүй юм.

— Ниидэдэгшье, дуулдагшье юм, — гээд Владимир Ильич наадална.

— Загаһад тамардаг юм, — гээд Миша сухалдаба.

Владимир Ильич үхибүүдые үбдэг дээрэһээ буулгаад, пиджаагаа тайлаһан бэеэрээ хамсыгаа шамажа:

— Зай, Миша, барилдаябди! Хэмнэй диилэнэб, тэрэл зүб байха!..

Тэрэ хүбүүхэн Ильичэй наадалжа байһые һаял ойлгобо. Тиигээд барилдажа, носолдожо оробод. Тиигээд Мишын диилэжэ һалаһаниинь мэдээжэ ааб даа.

— Зай, нүхэд, битнай баһа уншажа, бэшэжэ орохомни, таанар гаража наадагты...

Тэрэ воскресениин үдэр тэдэнэй һуужа ябаһан поезд уһа ехэтэ Рейн мүрэниие зүбшэн шуумайгаа һэн. Владимир Ильич түргэ түргэн забһарлал хэжэ, сонхын дэргэдэ зогсон бодолгото болоно, ойро тойронхиие шэртэн харана.

— Надюша, Германиин энэ үрэжэлтэ нютагташье дайнай муу хойшолон эли мэдэгдэнэ, — гэжэ Владимир Ильич Надежда Константиновнада хэлэбэ.

— Тиимэ даа, Володя, би баһа ажаглаад ябанаб. Бишыхан станцинуудташье хон жэн болошонхой. Хүдөө тосхонуудаар гансал эхэнэрнүүд, үхибүүд харагдана. Эрэшүүл ябаа һаа, сэрэгэй хубсаһа үмдэнхэйнүүд...

Франкфурт-на-Майне городто ородуудай вагон руу немец солдадууд оүмэрэн оробо...

Поездын перрондо дүтэ ерэхэлээр полициинхид бүһэлбэ. Энэ үедэ зэргэлээ зам дээрэ Пригородно поезд ерэбэ. Олоороо сугларһан хүн зон поездые полициинхидай тойроод байһые харахадаа, хэд юуд бэ гээд һонирхоно.

— Ябагты, ябагты түргөөр саашаа ябагты! — гэжэ полициинхид хашхаралданад.

Ленин сонхынгоо хүшэгын забһараар шагааба, дайнһаа зүдэрһэн, үлэн хооһон немецүүдые дүтэһөө хараба.

Вокзал дээрэ сугларһан хүн зон бүри олон болошоо. Ородой революциин вождь — Ленин энэ вагон соо ябана гэжэ тэдэнэр мэдэжэрхёод, шаг шууяан болобо. Олон зон сооһоо бүлэг солдадууд гаража ерээд, вагон тээшэ даб гэлдэнэ. Дүтэ байһан полициинхид тэдэниие барижа шадабагүй. Солдадууд гартаа нэгэ кружка пивэ баринхай.

Офицернүүдэй эдеэлхээ ресторанда ороһон хадань, солдадууд тогтон торонгүй эмигрантнуудай вагон руу орошобо.

Ородуудай юугээшье мэдээгүй байтар орожо ерэһэн сэрэгэй хубсаһатай залуу хүбүүд хитэнгеэр миһэлзэн, бултыень пивээр хүндэлжэ эхилбэд.

— Уужа хайрлагты...

— Хэзээ дайн дүүрэхэ гээшэб? — гэжэ немец солдадууд Ленинһээ асуугаад һаланагүй.

Тэдэнэй һуужа ябаһан поезд һүни Берлинэй урда зүгэй Потсдамай вокзалда ерэбэ. Ороной хойто зүг тээшэ ошохо поезддо һууххын тула городой транспортда һуужа, ондоо вокзалда ошохо ёһотой байгаа. Ородой эмигрантнуудай һууһан вагониие тойруу харгыгаар немец ниислэлэй хойто зүгтэ гаргажа, нэгэ буланда байлгаад, шанга гэгшын харуул табиба. Энэ удаа Фриц Платтеншье вагон сооһоо гараха эрхэгүй байгаа һэн.

Мартын гушанай 7 час 15 минутада ородой эмигрантнуудай һуужа ябаһан вагон Берлинэй Штетинскэ вокзалһаа гараад, тэрэ үдэртөө Засниц гэжэ порт-городто ерэбэ. Тэндэ Швециин «Треллеборг» пароход хүлеэжэ байгаа һэн.

Павло МАКРУШЕНКО.

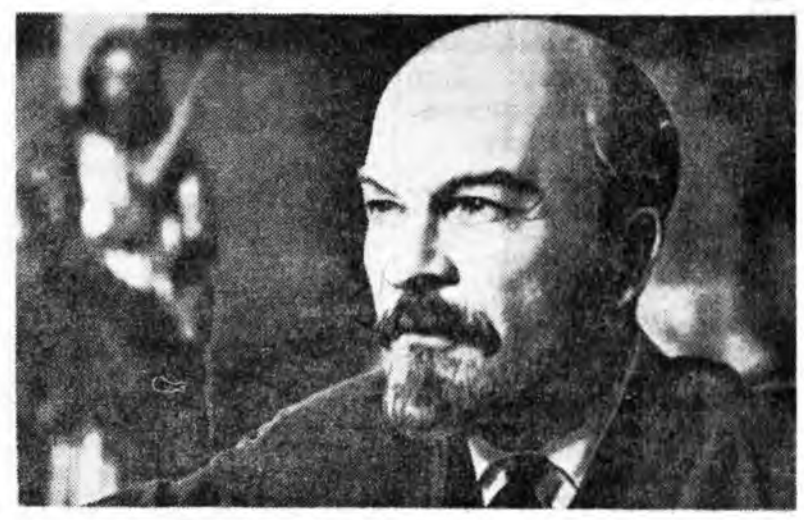

«Мосфильм» гэжэ киностудиин болон «Студио» гэжэ зохёохы нэгэдэлэй (ПНР) табиһан «Ленин Польшодо» гэжэ уран һайханай шэнэ үргэн экранта фильмэһээ кадр. В. И. Ленин — артист М. Штраух. Сценариин авторнууд — Е. Габрилович, С. Юткевич. Режиссер-табигша С. Юткевич. Главна оператор — Ян Лясковский.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ПОЛЬШОДО ЛЕНИНСКЭ ҮДЭРНҮҮД БОЛОЖО БАЙНА

ВАРШАВА. В. И. Ленинэй түрэһөөр 96 жэлэй ойдо зорюулагдаһан үдэшэнүүд Польшын Арадай Республикын городууд болон тосхонуудта боложо байнхай. Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай договорой СССР ПНР хоёрой хоорондо баталагдаһаар 21 жэлэй ойтой Ленинскэ үдэрнүүд тохёолдоһон байна. Советскэ Союзтай байгуулагдаһан хани ёһоной холбооной удха шанар тухай лекцинүүд эдэ үдэрнүүдэй үедэ уншагдана. «Поляк, ород болон совет хани барисаанай, аха дүүгэй холбооной поэзи» гэһэн уряатайгаар шүлэгүүдые эрхимээр уншахын түлөө хоёрдохи бухапольско конкурс үнгэргэгдэжэ байна. «Ленин ба Польшын асуудал» гэһэн темээр семинарнууд Краков болон Поронинодо болоһон байна.

«Владимир Ильичэй ами наһан ажал ябуулга тухай ши юу мэдэхэбши?» гэһэн темээр В. И. Ленинэй Варшавадахи музей, залуушуулай организаци, поляк-совет хани барисаанай бүлгэм ПНР-эй Гэгээрэлэй министерствэтэй хамта конкурс соносхоо. «Ленин Польшодо» гэһэн уран һайханай фильм республикын кинотеатрнуудай экранууд дээрэ һаяын үдэрнүүдтэ харуулагдахань. Энэ фильмые совет болон поляк кинохүдэлмэрилэгшэд буулгаһан байгаа.

И. Броз Тито Румыни ерэбэ

БУХАРЕСТ. РКП-гэй ЦК-гай болон Румыниин Гүрэнэй Совэдэй уряалаар СФРЮ-гэй президент, Югославиин Коммунистнуудай союзай генеральна секретарь Иосип Броз Тито һамгантаяа албанай хэрэгээр эндэ ерээ. РКП-гэй ЦК-гай генеральна секретарь Н. Чаушеску, СРР-эй Гүрэнэй Совэдэй түрүүлэгшэ Киву Стойка, Министрнүүдэй Совэдэй Түрүүлэгшэ И. Г. Маурэр болон Румыниин бусад хүтэлбэрилэгшэд Беняса аэропорт дээрэ тэрэниие угтаа. Н. Чаушеску И. Броз Тито хоёр үгэ хэлэһэн байна. Румыниин ниислэлэй хүн зон Югославиһаа ерэһэн айлшадые хани халуунаар угтаа.

Уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар, Румыни Югослави хоёрой хоорондохи харилсаанай болон харилсаа холбооной асуудалнуудаар аяншалгын үедэ хэлсээн болохо байна.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИ ВЕНГРИДЭ АЯНШАЛНА

БУДАПЕШТ. Советскэ Союзай Оборонын министр, маршал Р. Я. Малиновский түрүүтэй совет сэрэгэй делегаци Венгри соогуур аяншалжа эхилээ. ВНР-эй Оборонын министр, генерал-полковник Лайош Цинеге гэгшэтэй хамта совет айлшад Хевеш тосхондо хүрөө. Эндэхи хүн зон делегациин гэшүүдые хани халуунаар амаршалаа. Эндэ Р. Я. Малиновский гэрэй эзэн эхэнэр — Миклошне Тот гэгшэтэй уулзаа. 1944 оной намар Украинын хоёрдохи фронтые командалжа ябахадаа, Р. Я. Малиновский энэ айлда байрлаһан юм. Фронтын сэрэгүүд Венгриие сүлөөлэлгэдэ хабаадалсаһан байна бшуу.

Венгриин Арадай армиин сэрэгэй частьнуудай нэгэндэ совет сэрэгэй делегаци хүрэжэ солдадууд болон офицернүүдэйнь дайшалхы һуралсалтай, ажабайдалтай танилсаа.

Полевой хүдэлмэри эхилээ

УЛААН-БААТАР. Зүүн аймагай Гурванзагал сомоной машинномал ажалай станциин коллектив тракторнуудаа поли дээрэ гаргажа хабарай полевой хүдэлмэри эхилээ. Түбэй аймагай Батсумбурскэ гүрэнэй ажахыда хэдэн үдэрэй урда тээ газараа борнойлжо эхилээ.

Хэдэн үдэрэй үнгэрөөд байхада Монголой хүдөө ажахын хүдэлмэришэд тарилгаа хэжэ эхилхэнь. Мүнөө жэлдэ тэдэнэр 500 мянга шахуу гектарта элдэб ургамалнуудые тариха юм. Энэнь нёдондо жэлэйхидэ орходоо хэдэн мянган гектараар ехэ. Ороной хүдөө ажахын хүдэлмэришэд хабарай полевой хүдэлмэриие эгээн лэ богонихон болзор соо түгэсхэхэ гэһэн уялга абанхай.

(ТАСС).

ҮНДЭР ШАГНАЛ ХАЙРАДА ХҮРТӨӨШЭД

Ажалай охин соогуур

«Хабарай тэнгэри хагтай, богтой» гэдэг одоол энэл даа. Апрель һарын хахадлажа байбашье, хүр саһан ходороогүй, хүйтэн амисхал һулараагүй байһаар. Үглөө, үдэшэниинь Химэ, Сэлэнгэ мүрэнүүдһээ хүйтөөр жабарлана. Юрэдөөл хүбэнтэй хүүртигһээ һалахаар бэшэ.

Хэды бүрхэг үдэрэй болоошье һаа, Надиин досоо наран гаража, хүлынь хүнгэдэшэнхэй. Үглөөгүүр хамагһаа түрүүн һэрижэ, хүнэгөө бариад, тэрэ хотон соогоо орожо, эреэгшэ, малаагшануудаа эльбэжэ, далбажа, үдэшэлэн бэлдэһэн үбһэ, силосоо бага багаханаар хоботосоонь хэжэ үгэнэ. Тиигэһээр лэ үнеэдэйнгээ ээлжээень алданггүйгөөр захаһаань һаажа ороно.

Уданшьегүй халима һүтэй хүнэгүүдээ абажа, һаалиин гэртэ ороходонь, совхозой парткомой секретарь, фермые даагша болон бусад хүнүүд сугларанхай, булта баяртай нюдөөр угтажа байнад.

— Надежда Лазаревна, тандагаа амаршалнабди, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орден абаха болоһондотнай баяртайбди. Энэ газетэ харагты, — гээд дарьялгашаба.

Нэгэ мэдэн гэхэдэнь, хамта хүдэлдэг һаалишадынь орожо ерэнхэй, булта амаршалжа байна. Энэ үедэ «баярлаһан хирээ бархирдаг» гэһэндэл, ээлүүдгүй Надиин нюдэн дээгүүр нёлбоһон мэлмэрэн байгаа һэн...

...Үнеэдээ һаажа дүүргээд, хото хорёогоо сэбэрлээд, малаа һалжа, эдеэлүүлжэ дүүргээд, гэртэ орожо, ан бун һуухадаа, Надиин досоо бүхы ябаһан ябадалынь, хэһэн ажалынь, он жэлнүүд һанагдаа.

...Арбан долоо наһан, айдар залуу наһан. Энэ наһандаа хүбүүд, басагад дунда һургуули дүүргэхэеэ, дээдэ һургуулида орохоёо гү, али ажалай арюун замда гарахаяа бэлдэжэ, омог дорюун ябадаг ха юм. Теэд Надя тэрэ наһандаа «хүн болоожо хүдэржэхэ», «халуун шулуу долёохо» гээшые үзэһэн.

Агууехэ дайнай хойто тээхи хүндэ хүшэр жэлнүүд бэлэй. Хүлөө үбдэжэ, һургуулиһаа гээгдэһэн Надя басаган түрэл Ольхон нютагтаа загаһашадай баригадада оролсожо, үбэл, зун илгадгүй Байгал далай дээрэ ябалсажа, хүбүүдһээ дутуугүй гэхээр ажаллажа гараһан.

— Эх, Байгал далай! Хэды һайхан, хэды сэнгэлиг бэлэй даа. Ажаллажа эсээшье һаа, амархадаа мартагша һэмди, — тээд, Надежда Лазаревна һанаандаа оруулна.

Табан жэл халууниие халуун гэнгүй, хүйтэниие хүйтэн гэжэ айнгүй эрэлхэг залуу басаган далайн губшууршан, гүльмэшэнөөр ажаллаа. Уһа мүльһэ болоһон гүльмэеэ улаан гараараашье татаха саг болодог һэн. «Абынгаа амида ябаа һаа, иигэжэ тулихашьегүй байгаа аалам» гэжэ бододогоо мүнөө досоогоо оруулхадаа уйдаад абана. «Абамни мүнөө байгаа һаа, хэды баярлаха бэлэй даа» гээд һанаагаа залана. «Ажал намайе муудуулаагүй, улам хүдэржүүлээ» гээдшье лаблана.

Надиин эдэ һанал бодолнууд миин бэшэ. Надя басаганай табатайхан байхада, партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар нютагтаа хүдэлжэ байһан абань — Лазарь Прокопьевич Пронькин гэгшэ 1937 оной хардалга, гүрдэлгэдэ нэрбэгдэжэ, бусалтагүйгөөр ошоһон. Гэртээ үлэһэн дүрбэн хүбүүд, Надя басаганай эхэнь колхоздо һаалишанаар ажаллажа ороһон. Хори гаран жэлдэ һаалишанаар хүдэлһэн Ольга Владимировна мүнөө басаганайнгаа амжалтаар баярлажа һуудаг. Бага балшар наһанһаа эхэеэ дахажа, арбатайһаан үнеэень һаажа үндыһэн Надида тэрэнь айхабтар ехэ һургаал бүхы наһанайнь шадабари болоһон.

Һүүлээрнь түрэл нютагтаа табан жэл хонишоноор хүдэлһэниинь, жэл бүхэндэ зуун хонин бүриһөө зуу гаран хурьга түлжүүлжэ, «Эрхүүгэй областиин эрхим хонишон» гэһэн нэрэ солодо хүртэжэ, үнэмшэлгэ абаһаниинь үсэгэлдэр мэтэ һанагдана. Теэд хэдышье амжалтатай ябажа байгаашье һаа, Надежда Лазаревна эхынгээ мэргэжэл үргэлжэлүүлхэ, һаалишан болохо хүсэлтэй ябаһан.

Энэ хүсэл, һанаань Буряад орондо, түрэһэн ахынгаа хүдэлжэ байһан Сэлэнгын аймагта хүсэлдөө бэлэй.

1962 оной февраль һара. Сэлэнгын совхозой Билюутын фермэдэ нэгэ һүрэг үнеэд эзэгүй болошоод хэдэн үдэр энэ тэрэ хүнүүд һаажа, эдеэлүүлжэ байба. Һаалишан болохо хүн олдохо юм бэшэ.

— Юрэдөө энэ һүрэг үнеэдээ намда даалгажа үгэгты даа. Тоо бүридхэгшэ олдохо юм бэзэ, — гэжэ тус фермэдэ тоо бүридхэгшөөр ажаллажа байһан Надежда Тадвашкина отделениие эрхилэгшэдэ хандаа һэн.

Надежда Лазаревнагай энэ дурадхал халуунаар дэмжэгдэжэ, тэрэ тэһээр һүрэг үнеэд эзэтэй болоо бэлэй. Һаагаад үзэхэдэнь, һайн хүхэ дэлэнтэй үнеэд хомор байшоо. Зарим үнеэдэйнь дэлэн бэртэшэһэн, зариманайнь гурбан хүхэн һаалгадаг һэн. Теэд энэ Надиин зориг хухалаагүй. «Байза даа, эдэ үнеэдые зүбөөр шэргээжэ, тугаллаһанайнь һүүлээр һайса һаажа, эдеэлүүлжэ шадабал, һүн шэмэнь дээшэлхэ байха» гээд Надежда Лазаревна досоогоо лаблана.

Һаалишан болоһон түрүүшын үдэрһөө тэрэ үнеэдээ нэгэ хэмээр эдеэлүүлхэ, нэгэ сагта һааха гэжэ оролдоһон. Тиихэдээ тугаллаһан үнеэдые болзорыень алдангүйгөөр үрэжүүлхые хүсэдэг. Нэгэшье үнеэн һубай гарабал, ажахыда айхабтар ехэ хохидолтой гэжэ тэрэ мэдэгшэ һэн.

Хэды оролдобошье түрүүшын жэлдэ бирахай амжалта туйлаагүй. Үнеэн бүриһөө гурбан зуугаад лэ килограмм һү ехэ абажа шадаа. «Юрэдөөл шэнэ гунжадые нэмэжэ абаад, тэдэнээ зүбөөр эдеэлүүлэн һаагаад үзэхэ» гэжэ шиидээ. Үнэхөөр тэрэнь зүб байба. Нэмэжэ абаһан гунжадынь хуушан үнеэдһээ ехэ һү үгэжэ ороо. Мүн ехэ үнеэдыеньшье һүеэ нилээд нэмэбэ. Гурбадахи жэлдээ Надежда Лазаревна үнеэн бүриһөө мянган килограмм ехэ һү һаажа, аймаг, республика соогоо суурхаба. Теэд энээгээрээ Надя һанаагаа амараагүй. «Манай эдэ холимол семминтал үүлтэрэй үнеэдһээ жэлдэ гурба-дүрбэ мянган килограмм һү һаажа болохо» гээд тэрэ мэдүүлдэг, зүгөөр һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха, залхуугүйгөөр һааха хэрэгтэй гэдэг.

Надежда Лазаревна хэлэһэн эдэ үгэнүүдтээ хүрэжэ байна. Нёдондо тэрэ даалгагдаһан үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 3323 килограмм һү һаагаа бшуу. Бүхы үнеэдынь болзор соогоо тугаллаһан.

— Надя нэгэл ондоохоноор ажалладаг даа, — гээд, гүүртые даагша Содном Самбуевич хэлэнэ. — Гарынь ямар тиимэ шүрбэһэлиг шанга гээшэб. Заримдаа Надиин суглаа зүблөөндэ, аймагай Совэдэй сессидэ ошоходо орондонь тэрэнэй үнеэ һаалан хүн яашье һүень хүсэд абажа шададаггүй. Надиин һаадагта хүрэдэггүй. Малаа эдеэлүүлхэдээшье залхуугүй, тэжээлээ бага багаханаар оло дахин хубаажа үгэдэг заншалтай.

Гүүртые даагшын ажаглалта зүб. Хара багаһаа үнеэ һаажа, хүндэ хүшэр ажал хэжэ хүдэржэһэниинь мүнөө тэрээндэ эрдэм болонхой. Долёобор дунда хурга хоёроороо тэрэ үнеэнэй хүхэнүүдые хабшажа һаадаг мэргэжэлтэй.

— Юрэдөөл иигэжэ һаажа дүршэшэһэн хүм даа, — гээд, Надежда Лазаревна хэлэдэг.

— Ямар аргаар иимэ ехэ һү һаанабта, — гэжэ түрүү һаалишанда хандабал, иимэрхүү харюу абахат.

— Үбэл, зунгүй үнеэдтээ гидролизно аргаар буйлуулһан тараа талханай зүйлтэй худ ажа эһээһэн һолоомо эдюулхэдэ, гэжээлдэнь мочевинэ холижо үгэхэдэ, ашаг шэмэнь хараһаар дээшэлнэ. Үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлхын, оролдосотойгоор харууһалхын хажуугаар тэдэндээ номгоноор хандаха, һайса шабхажа һааха хэрэгтэй. Илангаяа шэнэ тугаллаһан гунжадые, һая тугаллаһан үнеэдые үдэртэ оло дахин һаажа, дэлэнгыень һунааха гээшэ удха шанартай.

«Буряадай республикын эрхим һаалишан» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн Надежда Тадвашкина энэ амжалтаараа һанаагаа амарнагүй. «1966 ондо — КПСС-эй XXIII съездын болоһон жэлдэ үнеэн бүриһөө 3500 килограмм һү һаахаб» гэһэн уялга абаад, республикынгаа бүхы һаалишадые «үнеэн бүриһөө тугал абая, һү шэмыень дээшэлүүлэе» гэһэн социалис мүрысөөндэ уряалһан.

Надежда Лазаревна дэмы ама гарадаггүй. Мүнөө жэл үбһэ тэжээлэй хэды дутамаг байгаашье һаа, мэргэжэл шадабаритай энэ һаалишан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Үнгэрһэн гурбан һарын туршада тэрэ үнеэн бүриһөө 965 килограмм, тэрэ тоодо март һарада 374 килограмм һү һааһан байна.

Коммунис ажалай ударник алдартай, аймагай Совэдэй депутат зэргэтэй энэ һаалишанай үбсүүн дээрэ «Хүндэлэлэй тэмдэг» орден ялархань Надежда Лазаревна ганса бэеэ хараад ябадаггүй, харин арга соогоо хамта хүдэлдэ нүхэдтөө туһалха, ажалай охин соогуур олоһон дүй дүршэлөө тэдэнтэеэ хубаалдахые оролдодог. Тиимэл хадаа нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, олоной этигэл найдабарида хүртэнэ бшуу.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Вьетнамай Демократическа Республикын эхэнэрнүүд американска империализмда эсэргүү тэмсэлэй хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Эдэнэр армида мордоһон эрэшүүлэй орондо жагсан, кооперативуудай поли дээрэ хоёр хүнэй орондо ажалладаг, промышленна продукци бүтээн гаргадаг, һэргээн бодхоолгын хүдэлмэридэ хабаададаг байна.

Зураг дээрэ: гүрэнэй кофейн плантациин хүдэлмэрилэгшэд кофе ашаалан ябуулхаар бэлдэнэ. Хамгаалгын отрядай гэшүүд һэн туладаа хүдэлмэрилхэ үедөөшье бууһаа хахадаггүй байна.

ВИА-ТАСС-ай фото.

ВЕНГРИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН НИИСЛЭЛ — БУДАПЕШТ. Городой хадалиг газартахи хуби — Буда, Дунай мүрэнэй «Цепной» болон «Маргит» гэжэ хүүргэнүүд иимэр харагдадаг.

МТИ-гэй — ТАСС-ай фото.

Барилдаан

ЭРХИМЛЭҺЭНЭЙ, ГОЁ БАРИЛДААНАЙ ТҮЛӨӨ ШАГНАЛ

Республикын «Урожай» бүлгэмэй бүхэшүүл Петропавловка тосхондо сугларжа, дүрэ буляалдалгаар өөһэд хоорондын болон командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө хоёр үдэрэй туршада барилдаһан байна. Мүрысөөндэ Зэдэ, Түнхэн, Баргажан, Улаан-Үдэ, Загарай, Сэлэнгын аймагуудай 64 бүхэшүүл хабаадалсаа. Энэ мүрысөөн хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда болохо РСФСР-эй арадай спартакиадые угтуулан үнгэргэгдэһэн. Нааданай түрүүшын үдэрһөө Зэдэ, Түнхэнэй бүхэшүүлэй дунда шанга тулалдаан болоо. Жэшээ болгон Доржиев (Баргажан) Галсанов (Зэдэ) хоёрой хоорондо болоһон барилдаан тухай хөөрэе. Доржиев мүнөө 26 наһатай. Буряад барилдаанда хабаадалсадаг, яһала дүршэлтэй бүхэ гэхээр. Зүгөөр нүгөөдэнь залуушье һаа, барилдаанай гоё һайхан техникэтэй байшоо. Эндэ Галсановынь шүүһэн байна. Тиихэдэ Түнхэнэй түлөөлэгшэ Сымбылов республика дотороо суурхуулһан, зоно болон Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө болодог мүрысөөнүүдтэ хэдэн удаа хабаадалсаһан Харпухаевтай барилдахаар дуудагдана. Түнхэнэй бүхэ нүхэрөө торгоонгүй, хоёр мүр дээрэнь даража, командадаа очко асарна. Энээгээр юу хэлэхэеэ һананабибди гэхэдэ, Зэдэ, Түнхэнэй бүхэшүүлые һургадаг тренернүүд, спортын мастернууд В. Гармаев Н. Ивахинов хоёр залуушуулые спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлжэ, һайн амжалта туйлажа ябана ха юм. Тиихэдэ Василий Гармаев өөрөө хүнгэншэг бэетэйшүүлтэй барилдахадаа баһал шалгаржа, залуушуулайнгаа дунда барилдаанай гоё һайхан техникэ харуулаа бшуу. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрэй дүүрэхэдэ Зэдын аймагай бүхэшүүл Түнхэнэй командаһаа табан очкогоор түрүүлжэ ябаба. Удаадахи һууринуудта Баргажан, Улаан-Үдын аймагай команда гараһан байба. Түгэсхэлэй үдэр болоһон барилдаан бүришье һаа һонирхолтойгоор үнгэрөө. Барилдаһан спортсмен бүхэн яажашье һаань илалта туйлахые эрмэлзэнэ. Эгээл хүнгэн бэетэйшүүл соонһоо Зэдын Галсанов нютагайнгаа хүбүүн Гармажаповтай барилдахадаа, хоёр минутын туршада шүүжэ. Түгэсхэлдөө Түнхэнэй бүхэ Комарицынтай барилдаха болоно. Оройдхоноо 17-той болоjo ябаһан Галсанов нүхэрөө очкогоороо шүүжэ, түрүүшынхеэ республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. 57 килограммай шэгнүүртэн соонһоо Түнхэнэй Арименов шалгараа. Бусад шэгнүүртэдэй дундаһаа К. Баторов (Баргажан), Зэдын түлөөлэгшэд В. Гармаев, Ц-Д. Аюшеев, Д. Аюшеев тэгшэд баһал чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Хүн дэшэг бэетэй бүхэшүүлэй дунда хэдэн удаа республикын чемпион ябаһан Михаил Максимовые (Баргажан) шүүхэ спортсмен байбагүй. Хүндэ шэгнүүртэн соонһоо Ф. Тоут эрхимлээ.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада Зэдын аймагай команда эрхимлэжэ, республикын «Урожай» бүлгэмэй соведэй дамжуулгын кубок абана. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Түнхэн, Баргажанай спортсменүүд эзэлээ.

Үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ барилдаанай һайхан техникэ харуулһан бүхэшүүл үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа. Борьёогой совхозой малшад спортын мастер Василий Гармаевта хонин бэлэг, республикын «Урожай» бүлгэмэй совет костюмаар бүд барюулһан байна. Мүн барилдаанай гоё һайхан техникэ харуулһан Сэмбылов «Зэдын правда» газетын шанда хүртөө.

Саанамнай дүрэ буляалдалгаар республикын түрүү һуури эзэлхэ ехэ мүрысөөн һаяар болохонь. Эндэ шадамар бэрхэ, бэлэдхэл һайнтай бүхэшүүлынь шалгаржа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэнь лабтай.

В. БАЛДАНОВ.

Мүнхэ Сарьдагай мүнгэн оройдо гарагшад

Зүүн Саянай тулама үндэр орой болохо Мүнхэ Сарьдаг сагаан мүнгэн малгайгаа жэлэй дүрбэн сагта үмдэнхэй тобойжо һуудаг. Далайн нюрууһаа өөдэ 3491 метр үндэртэй энэ уулын оройдо үбэлэй үедэ гараханиь тон бэрхэшээлтэй. Гэбэшье республикымнай туристнар һаяхан тэндэ хүлөө табяа.

Партиин XXIII съездын нээлгэдэ зорюулагдаһан аяншалгада хабаадагшад һаяхан Мүнхэ Сарь[...]дагай оройдо гараа. Тэдэнэр ха[...]та 18 альпинистнэр. Тэдэнэй то[...]до Буряадай багшанарай инсти[...]дай студентнэр оролсоно.

Альпинистнэр съездын нээгд[...]хэ үдэр Мүнхэ Сарьдагай орой[...] гаража, тэндэ Улаан туг нам[...] зуулаа. Тэрэ туг дээрэнь: «Улаан Үдэ, БГПИ 1966 он, мартын 29» гэжэ бэшэгдэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: холын ая[...]замда хабаадалсаһан багшанарай институдай студентнэр Людми[...] Утюжникова, Тамара Яковлева, Полина Кробенкова, Владими[...] Однополый, Анатолий Хлызов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Шатар

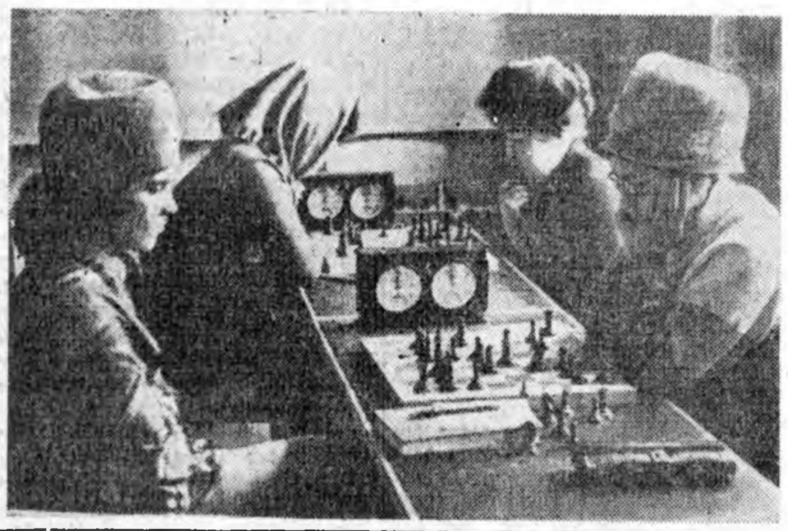

НААДАН ЭХИЛЭЭ

Спортын байшан. Эндэ городой эхэнэр шатаршадай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 12 шатаршад хабаадалсана. Энэ наадамнай һаядаа эхилхэ республикын эхэнэр шатаршадай дунда болохо шанга тулалдаанай урдахана зарлагдажа, энэ мүрысөөндэ хабаадагшадта ёһотойл һайн һорёон болоjo үгэхэнь лабтай.

Нааданай түрүүшын үдэр найман шатаршад хэдэн часай туршада тулалдаа. Түрүүшын хюлгэ дээрэ наадаһан Сэпэл Чимитова бэрхэ шатаршан Клавдия Соколовае яһала мэгдэхээгээ, тухашаруулаа. Тиигэжэ хэдэн удаа һайн добтолго эмхидхэһэн Чимитова нүхэрэйнгөө нэгэ улүү бодо абамсаараа, хүбүүдээрээ урагшаа дабшажа, бэрсэтэй болохоор забдаа. Саашадаа бирахаяа болиһон Соколова нааданайнгаа часы байлгажа, шүүгдэһэнээ мэдэрнэ. Мүн нүгөөдэ хюлгэ дээрэ наадаһан Тамара Спирина Галина Марковае торгоонгүй шүүжэ, түрүүшын очкотой болоно. Нина Усачева Евгения Игнатушкинае, Ангелина Этагорова Евгения Павловае шүүһэн байна.

А. МИХАЙЛОВ.

Зураг дээрэ: шатаршан Тамара Спирина (зүүн гарһаа) Галина Марковатай наадажа байна. Саада тээнь Павлова, Этагорова гэгшэд.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

БИРАГДААГҮЙ

Россин Федерациин эхэнэр шатаршадай дунда эхилһэн түгэсхэлэй наадан дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсажа байһан манай республикын чемпион Лубсама Гармаева һүүлшын гурбан наадаа бирагдаагүй. Тиигэжэ энэ гурбан уулзалгаһаа нэгэ очко абажа, хамтадаа 8 очкотой, арба нэгэдэхи һуурида гараба. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан 18 шатаршадай дундаһаа 13,5 очко абаһан Римма Казьмина эрхимлэжэ, Россин Федерациин чемпион болоо. Хоёрдохи һуурида Омск городой залуу шатарша Кислова гараһан байна.

Л. КОРОЛЕВА.

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

Ленинэй һургаал олон миллион хүнэй замые гэрэлтүүлнэ

ЛА ПАС, апрелиин 19. (ТАСС). «Соведүүдэй оронииие Ленинэй байгуулһаар табин жэл болоjo байна, — гээд Боливиин Коммунис партиин ЦК-гай орган «Унидад» газетэ бэшэнэ. — Ленинскэ һургаалай, КПСС-эй зүб хараа шугамай ашаар мүнөө Советскэ Союз промышленна талаараа хүгжэнги оронуудай түрүү зэргэдэ ябана». Владимир Ильич Ленинэй һургаал «социалис гүрэнүүдэй арадуудай, мүн дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө тэмсэжэ байһан хэдэн олон миллион хүнэй замые гэрэлтүүлнэ. Тиимэһээ пролетариадай бии байһан лэ газарта Ленинэй нэрэ ехэ хүндэтэйгөөр дурдагдадаг».

Алууршадые сүүдлэлгэ

БОНН, апрелиин 18. (ТАСС). 15 нацис гэмтэдые гэмнэһэн сүүд Баруун Германиин Мюнстер городто мүнөөдэр эхилээ. Эдэ гэмтэд советскэ Станислав город шадар амгалан хүн зониие олоор алаха хюдаха ябадалые эдэнэр дайнай үедэ хүтэлбэрилдэг байгаа. Гэмнэлгэ хэһэн бэшэгэй ёһоор эдэ алууршад Станислав городто гитлеровскэ «аюулгүйе сахиха» полицида алба хэжэ байхадаа, ямаршье гэм зэмэгүй 70 мянга шахуу хүниие алаһан хюдаһан байгаа. Гол гэмнэгдэгшэ СС-эй урдын хаунтштурмфюрер Ганс Крюгер 1941 оной августһаа 1942 оной намар болотор энэ районай полициие толгойлоо.

Эдэ гэмтэд 20 гаран жэлэй турша соо Баруун Германида һанаа амархан ажаһуудаг байгаа бшуу.

Энэ сүүд 8—10 һарын турша соо үргэлжэлжэ, тэрээн дээрэ 120 гаран гэршэ үгэ хэлэхэ байна.

Австриин шэнэ правительство

ВЕНЭ, апрелиин 19. (ТАСС). Австралиин федеральна канцлер Иозеф Клаус үсэгэлдэр үдэшэ орой болоһон хойно Австриин шэнэ правительствые байгуулаа. Энэ правительствань гансахан лэ Австриин арадай партиин түлөөлэгшэдһөө бүридэнэ.

Австриин шэнэ правительствада вице-канцлерай тушаалые Фриц Бок дахяад дааха болоһон байна. Энэ хадаа Худалдаа наймаанай болон һэргээлгын министрэй тушаалые нагэн доро даалсана. Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалда— Луйо Тончич-Зоринь, Дотоодын хэрэгүүдэй министрэй—Франц Хетценауэр, Оборонын министрэй тушаалые урда мэтэ Георг Прадер дааха болоһон байна.

Энэ хадаа һүүлшын 21 жэлэй турша соо Австрида нэгэ партиин түлөөлэгшэдһөө анха түрүүн байгуулагдаһан правительство болоно.

Урда Аравиин патриодууд тэмсэһээр

КАИР, апрелиин 19. (ТАСС). Англиин хиналта доро байдаг арабска Бейхан гэжэ княжествадахи сэрэгэй лагерьта үсэгэлдэр бомбо тэһэрээ гээд Англиин засагаархид мэдэрһэн байна. Англиин 23 солдат шархатаа. Аравиин хахад аралай урда талын хубидахи восстани хэгшэдэй отрядууд өөрынгөө Эхэ орониие хүсэдөөр сүлөөлэлтэрээ буу зэбсэгээ хуряахагүй гээд Каирай «Аль-Маса» газетэ бэшэнэ.

ВЬЕТНАМ АРАДЫЕ ХАМГААЛХА

ВАРШАВА. Вьетнамда США-гай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые Польшын ажалшад уур сухалтайгаар буруушаана. «Дайн байлдаае болюулха!» гээд поляк арад олон зоной хабаадалгатай митингнүүд дээрэ, дайнда эсэргүү хүсэтэ манифестацинуудай үедэ мэдүүлнэ. Тэмсэжэ байгаа вьетнам арадта туһаламжа үзүүлхэ фонд үдэр ерэхэ тудам ехэ болоно.

«Трибуна люду» газетэ ингэжэ бэшэнэ: американ империалистнууд интервенциие улам бүри һүжэрөөхэдөө, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда улам бүри ехэ аюул тохёолдуулна. Зүгөөр энэнь илалта туйлаха ябадалда хүргэхэгүй байһаниинь элитэ. Вьетнамые Советскэ Союз, бусад социалис оронууд, Вьетнам арадай ханинар улам бүри ехээр дэмжэнэ.

СОФИ. Болгариин Профсоюзуудай Центральна Совет мэдүүлгэ толилжо, США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү буруушаалга бүхы болгар арадай зүгһөө хэһэн байна.

Болгариин профсоюзууд болон ажалшад американ империалистнуудай зэрлиг ябуулгануудые уур сухалтайгаар буруушаана, сүлөөрэлгын түлөө баатарлиг Вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэжэ байһан тухайгаа шууд сэхээр элирхэйлэн мэдүүлнэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

БЕРЛИН. «Американ ээрхэг түримхэйшүүлэй, Баруун Германидахи туһамаршадайнь Вьетнамда хэжэ байһан гэмтэ ябуулгые болюулха! Вьетнам — вьетнамайхидта хамаатай!» — гэһэн уряатайгаар эндэ уласхоорондын пресс-конференци болоо. Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын зүгһөө ГДР-тэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшын уялгые дүүргэгшэ Тран Хуу Кха үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамда ээрхэг түримхэй ябуулгаяа американ империалистнуудай үргэдхэжэ, хорото бодосуудые хэрэглэжэ байһан тухай хөөрөө.

Афро-Азиин арадуудтай һанал нэгэдэлгын комитедэй (ГДР) мэдүүлгэ конференци дээрэ уншагдаа. США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, ГДР-эй хүн зоной эрид шууд буруушаалга хэжэ байһаниинь энэ мэдүүлгэ соо элирхэйлэгдэһэн байна.

РИМ. Флоренциин «Галилео» гэжэ заводой хүдэлмэришэдэй дурадхалаар Италиин 150 томо промышленна предприятиин ажалшадай түлөөлэгшэдэй зүблөөн болоjo, Вьетнамдахи дайн байлдаа болюулхын түлөө ябуулгануудые тааралдуулха саг үргэлжын комитет байгуулагдаа. Вьетнамдахи дайн байлдаа болюулхын түлөө эб найрамдал бэхижүүлхын, арадуудай эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые хангахын түлөө тэмсэдэг хүнүүдэй бултанайнь ябуулгые нэгэдүүлхын тулада бүхы Европын ажалшадай түлөөлэлгэ ехэтэй организацинуудай уласхоорондын зүблөө яаралтайгаар зарлаха ябадал туйлаха гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абтаа.

ЛОНДОН. ДРВ-е бомбодолгые болюулха гэһэн эрилтэ хэһэн статья «Дейли Уоркер» газетэ толилоо. Генерал Ки гэгшын үдэрөө хүлеэһэн правительствые Урда Вьетнамай хүн зоной диилэнхи олонхидынь мэдэрнэгүй гээд газетэ заана. Гэбэшье энэ зэрлиг дайн байлдаае болюулхын орондо США-гай президент ДРВ-е бомбодолгые улам шангадхуулна.

АФИНА. США-һаа сэрэгэй ашаа Урда Вьетнам абаашахаһаа нёдондо жэлэй сентябриин 2-то арсаһан Грециин «Марилена» судныни экипажай 27 гэшүүниие Каламата городой сүүд гэм зэмэгүй гэжэ сагааруулаа гээд «Авги» газетэ мэдээсэнэ. Грециин морягууд иимэ ашаае дайнай болоjo байһан райондо абаашаха уялгатай бэшэ байгаа гэжэ сүүд мэдэрээ. Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын тэмсэлые дарахын тулада хэрэглэгдэхэ ашаа абаашаһанай түлөө ехэ түлөөһэ үгэхэбди гэжэ компаниин найдуулхадашье судныни экипаж тэрээнһээнь арсаһан байна.

(ТАСС).

Бомбодолго үргэлжэлүүлэгдэһээр

ХАНОЙ, апрелиин 19. (ТАСС). Долоодохи флодой кораблинууд, США-һаа Урда Вьетнамда болон Таиландада байдаг баазануудта байрладаг Американ самолёдууд апрелиин 18-да ДРВ-гэй агаарай хилые дабажа, Хатинь, Нгеан, Лаокай, Куантнинь провинцинуудай Виньлинь районой хүн зон олонтой нютагуудые, промышленна предприятинуудые бомбодоо гээд ВИА агентство мэдээсэнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, Вьетнамай Арадай армиин Верховно командованиин хэлхеэ байгуулдаг зургаан Вьетнамда ажаглалта хиналта хэхэ уласхоорондын комиссида бэшэг эльгээжэ, американ авиациин энэ дээрмэдэлгын ябуулгануудые эрид шууд буруушаагаа.

Испаниин хүдэлмэришэдые түрмэдэ хааха гэжэ шиидхэбэ

ПАРИЖ, апрелиин 19. (ТАСС). Компартида хамаатай гэжэ гэмнэгдэһэн табан испан хүдэлмэришэн-металлистые зургаа һараһаа хоёр жэл хүрэтэр болзортойгоор түрмэдэ хааха гэжэ ниитын гурим хамгаалха талаар Мадридай трибунал шиидхэбэри гаргаа. Коммунист Анхелло Наварро Мартинес гэгшын хэрэг заочноор хаража үзэгдөөд, тэрэниие 8 жэлдэ түрмэдэ һуухаар шиидхээ.

Правительствын хориһон байгаашье һаань, нёдондо жэлэй мартда Мьерес городто болоһон демонстрацида хабаадаа гэжэ гэмнэгдэһэн Астуриин 24 горнягай хэрэг Мадридта мүн лэ хаража үзэгдөө. Тэдэнэй хориниинь 6 һараһаа 4 жэл хүрэтэр түрмэдэ һууха болоо.

«Хоригдоһон организацинуудта хамаатай байһанайнгаа» түлөө Испаниин профсоюзуудай үшөө долоон хүтэлбэрилэгшэ сүүдэй үмэнэ һарар зогсохо гээд Франс-Пресс агентство мэдээсэнэ.

Һанаагаа зобохо ёһоороол зобоно

ВАШИНГТОН, апрелиин 19. (ТАСС). США-гай гадаадын политикын мүнөөнэй хараа шэглэл һанаандам тааралданагүй гээд гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ Фулбрайт «Вашингтон пост» гэжэ газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Орон дотор дайн тухай шуугаан шангадана, америкынхид өөһэдынгөө хүсэ шадалда ехээр этигэнэ. Эдэ бүгэдэ минии һанаа ехээр зобооно гээд сенатор хэлээ. «Бурханһаа мандат» абаһан шэнгеэр американ хүтэлбэрилэгшэд ябуулга хэнэ гээд сенатор хэлэһэн байна.

Зоргоороо орохо, хүсые хэтэрмээр хэрэглэхэ гээшэ байн байтараа доройтон унаха ябадалда хүргэхэл байха гээд сенатор Фулбрайт уридшалан һануулаа. Азидахи дайн байлдаанда урагшагүй хэсүү байдалда хүргэхэ байһан США-гай сэрэгэй уялгануудай улам ехэ болоjo байлга, мүн тэрэшэлэн США-гай гадаадын харилсаануудые юрэнхы дээрэнь хүтэлбэрилгын буруу замаар ябажа байһаниинь сенаторай һанаа зобооно.

Дүрбэн самолёт буудуулжа унаба

ХАНОЙ, апрелиин 20. (ТАСС). Вьетнамай Арадай армиин сэрэгшэд Американ 4 самолёдые буудажа унагаагаа. Эдэ самолёдууд Вьетнамай Демократическа Республикын һуурин газарнууд болон промышленна предприятинуудые бомбодолгодо хабаадалсаһан байгаа бшуу. ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Куангнинь провинцида нэгэ самолёдынь, Куангбинь провинцида — хоёрдохи самолёдынь, Хайфонг город шадар 2 самолёдынь унагаагдаһан байгаа бшуу.

Тиимэ болохолоороо, ДРВ-дэ хамта дээрээ 961 американ самолёт буудуулан унагаагдаа.

Урда Вьетнамда байлдаан болоно

ХАНОЙ, апрелиин 19. (ТАСС). Киенхоа гэжэ һууриндахи Сайгоной сэрэгүүдэй лагериие Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд һаяхан добтолоо гээд Освобождение гэжэ агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентство мэдээсэнэ. Тэрэнэй эсэстэ туһамаршадай армиин 200 гаран солдат алуулаа, 100 шахуу хүн плендэ абтаа. Сэрэгэй лагерь сүм усадхагдаһан байна.

Апрелиин 9-дэ добтолгын хэгдэхэдэ, Чанфуок тосхондо байһан Сайгоной сэрэгүүдэй подразделениин 150 солдат патриодуудай хүсөөр усадхагдаһан байха юм.

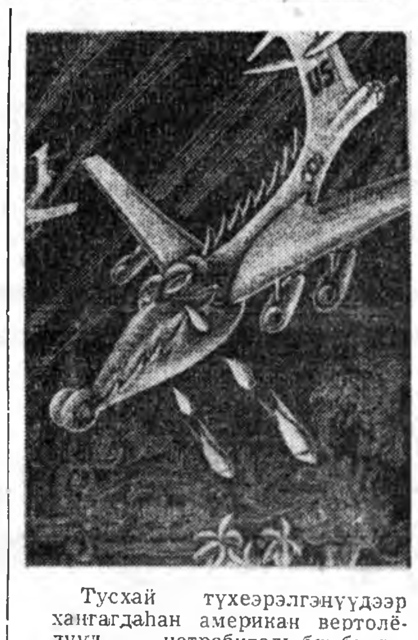

Тусхай түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан американ вертолёдууд, истребитель-бомбардировщигууд Урда Вьетнамай хүн зондо эсэргүү хорото бодосуудые дахяад хэрэглэнэ. Американ сэрэгэйхид арадта эсэргүүгээр бомбонуудые, гал шатаадаг бомбонуудые, хорото газуудые бусад хорото бодосуудые хэрэглэнэ. Тиихэтэй хамта вьетнамецуудые америкынхид «хамгаална» гээд США-гай хэблэл баталан бэшэдэг.

Зураг дээрэ: Вьетнам дээгүүр крокодил нюдэнэйнгөө нёлбоһо гоожуулжа ябана.

Л. РАУВОЛЛОЙ зураг (ГДР).

ПАТРИОДУУД ДОБТОЛНО

ХАНОЙ, апрелиин 18. (ТАСС). Американ ээрхэг түримхэйшүүлдэ, Сайгоной засаг түрын сэрэгүүдтэ эсэргүү сохилтонуудые Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд, мүн партизанууд хэжэл байһаар. Освобождение гэжэ агентствын мэдээсэлдэ үндэһэлэн ВИА агентство ингэжэ мэдээсэнэ. Национальна сүлөөрэлгын фронтын хүсэнүүд мартын 23-да Шокчанг гэжэ провинцида Зиньхоа гэжэ тосхон шадар далда газарта һуугаад, дайсаниие угтахадаа 200 шахуу солдадыень, тэрэ тоодо дүрбэн американецые хүлһөөнь буулгаа. Кханьхоа провинциин Виньсюонг шадар ябуулга хэдэг партизанууд мартын 18-да Зиеншон тосхондо дайсанай бүлэг һүйдхэлшэдые барижа абаа.

«Хулһата жөгдэ талада» мартын 21-һээ 23 хүрэтэр гурбан үдэрэй турша соо Урда Вьетнамай патриодууд туһамаршадай 5.000 солдадта эсэргүү добтолго хээ. Тэдэнэр Биньхоа болон Биньфонгтхань гэжэ тосхонууд шадар партизануудые абалан бариха ябуулга хэдэг байгаа бшуу. Байлдаанай үедэ партизанууд дайсанай 150 шахуу солдадые хүлһөөнь буулгаа, 8 танк усадхаа гү, али ехээр гэмтээгээ. Куангнам провинцида Зиенбан шадар партизанууд мартын түрүүшын хахадай турша соо Американ 7 самолёдые буудажа унагаагаа.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Сонла провинциин хүдөө ажахын кооперативуудта рисэй тарилгын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байнхай. Зураг дээрэ: тай үндэһэ яһанай басагадууд Сиенг Донг тосхоной рисэй поли дээрэ ажаллажа байна.

ВИА-гай—ТАСС-ай фото.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

Үүлэтэйшэг байбашье, саһан орохогүй. Баруун хойноһоо шангаар һалхилха. Хойто аймагуудта, Байгалай хойто захаар 0—5 градус дулаан, бэшэ нютагуудта 8—13 градус дулаан, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 0, үдэртөө 10—12 градус дулаан болохо.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-69, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40—49, идеологический—24—74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-01573. Зак. № 367.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1966 оной апрелиин 21.